

Maailman kollektiivisen tietoperimän tallennus – Wikipedia

Ahti Kare

Helsinki 8. huhtikuuta 2006
Sivulaudatur-tutkielma
HELSINGIN YLIOPISTO
Tietojenkäsittelytieteen laitos

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto Matemaattis-luonnontieteellinen		Laitos – Institution Tietojenkäsittelytieteen laitos	
Tekijä – Författare Ahti Kare			
Työn nimi – Arbetets titel Maaailman kollektiivisen tietoperimän tallennus - Wikipedia			
Oppiaine – Läroämne Tietojenkäsittelytiede			
Työn laji – Arbetets art Sivulaudatur-tutkielma		Aika – Datum 8.4.2006	Sivumäärä – Sidoantal 46
Tiivistelmä – Referat <p>Eräs toimivan verkkoyhteisön edellytyksistä on verkkoyhteisön sitovuus, kyky saada yhteisön jäsenet pysymään internet-sivuillaan ja osallistumaan verkkoyhteisön kehittämiseen. Toinen verkkoyhteisön toimivuuden edellytys on sen käyttöliittymän helppous. Juuri nämä ominaisuudet ovat tunnusomaisia eräälle internet-perustaiselle wiki-johdannaiselle, Wikipedialle, josta on nopeasti kehittynyt maailman kollektiivisen tietoperimän tallennuspaikka. Wikipedia on kaikkien vapaasti kirjoitettavissa ja muokattavissa oleva artikkelitietosanakirja. Wikipedia on osoittautunut vakavasti otettavaksi tiedonlähteeksi perinteisten painettujen tietosanakirjojen rinnalla. Alun perin Ward Cunningham oli luonut wikin ohjelmistotyön dokumentoinin helpottamista varten.</p> <p>Suomalaisten kaikkein aktiivisimpien Wikipedian kirjoittajien keskuudessa tehdyn haastattelututkimuksen tulokset ovat paljolti yhtenevät vastaavien ulkomaisten tutkimustulosten kanssa. Haastattelututkimus toteutettiin lähettämällä sähköpostilla neljällekymmenellekahdelle suomenkielisen Wikipedian kirjoittajalle kahdeksan Wikipedian käyttöä koskevaa kysymystä. Wikipedian kirjoittajat kehittyivät tiedonhakijoista kokeneiksi kirjoittajiksi, Wikipediaaneiksi. Wikipedian kirjoittajat aloittivat lukemalla heitä kiinnostavia artikkeleita. Tällöin he havaitsivat niissä virheitä ja puutteita. Wikipedian helppo käyttöliittymä sai heidät tämän jälkeen korjaamaan virheet ja puutteet. Kokeneet Wikipedian kirjoittajat ottavat itselleen usein ylläpitäjän roolin ja ovat kiinnostuneita Wikipedia laatu- ja tyyliseikoista sekä ovat huolissaan koko Wikipedia-projektin onnistumisesta.</p> <p>CCS-luokitus: K.4.3 Organizational Impacts: Computer-supported collaborative work H.5.3 Group and Organization Interfaces: Web-based interaction</p>			
Avainsanat – Nyckelord wiki, verkkoyhteisö, tietoperimä, Wikipedia			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Kumpulan tiedekirjasto, sarjanumero C-2006-			
Muita tietoja – Övriga uppgifter			

Sisältö

1 Johdanto	4
2 Verkkoyhteisöt	6
2.1 Verkkoyhteisön toimivuus	6
2.2 Verkkoyhteisön tekninen näkökulma	7
2.3 Verkkoyhteisön yhteisöllinen näkökulma	8
2.4 Verkkoyhteisön käyttöliittymän käytettävyys	10
3 Wiki	12
3.1 Wikin linkit ja hakutoiminnot	12
3.2 Wiki-sivun kirjoittaminen ja editointi	13
3.3 Wikin tietoturva ja yksityisyys	13
3.4 Wikin teknisestä toteutuksesta	14
4 Wikipedia	15
5 Wiki-tutkimus	16
5.1 Wikipedian nopea kasvu	16
5.2 Wikipedian yhteisöllisyys ja käytettävyys	18
5.3 Noviisista Wikipedianiksi	21
5.4 Wikipedian laatu	23
5.5 Wikipedian luotettavuus	25
6 Haastattelututkimus	28
6.1 Haastattelututkimuksen toteutus	28
6.2 Haastattelututkimuksen tulokset	29
7 Johtopäätökset	38
Lähteet	40

1 Johdanto

Ohjelmointityön dokumentointitarve johti Ward Cunninghamin (Howard G. Cunningham, s. 1949) kehittämään ohjelmointiryhmälle yhteisen työvälineen, johon kaikilla ryhmän jäsenillä oli editointimahdollisuus ja joka kykenisi versiohallintaan [Sch03]. Aiemmin tähän työhön oli käytetty tavanomaisia tekstinkäsittelyohjelmia ja yhteistä pohjaa jouduttiin kierrättämään sähköpostilla [Sch03]. Versiohallinta mahdollisti ohjelmointityössä uskaliaammat kokeilut, koska aiempaan versioon oli aina mahdollista palata ja ohjelmointitiimien jäsenet pystyivät näkemään, mitä muutoksia edelliseen versioon nähden oli tehty. Tästä oli erityisen suurta apua ryhmätyössä. Näin Ward Cunningham oli luonut suljetun piirin työkalun, jonka hän nimesi myöhemmin wikiksi. Wiki on Havajin kieltä ja tarkoittaa nopeaa. Nopea viittaa järjestelmän komentokielen nopeaan kykyyn generoida www-sivu wikin editointitilasta tallennus/lähetä -komennon painalluksen jälkeen [Sch03].

Ward Cunningham omaa vahvan pohjan ohjelmointityössä ja on tullut tunnetuksi myös malliohjelmoinnista ja extreme -ohjelmoinnista [Sch03]. Niinpä ei ole yllätys, että hänen perustamansa kaikkien aikojen ensimmäinen wiki (25. marraskuuta 1995) Portland Pattern Repository [PPR05] liittyi hänen ohjelmointityöhönsä. Tämä wiki-sivu tunnetaan myös nimillä Wiki (W isolla), WikiWikiWeb, Ward's Wiki ja WardsWiki [EnW05].

Ensimmäisen wikin luomisen jälkeen on perustettu yli tuhat wikiä. Wikin ympärille kehkeytyvää käyttäjäkuntaa kutsutaan wikiyhteisöksi. Wikiyhteisön suuruutta voidaan mitata esimerkiksi käyttäjäkunnan laajuuden tai artikkelien määrän perusteella [EnW05]. Suurin wikiyhteisö on englanninkielinen artikkelitietosanakirja, Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page). Siinä on 1 067 083 artikkelia ja 1 218 816 rekisteröitynyttä käyttäjää (8.4.2006) [EnW05].

Englanninkielisen Wikipedian perustaminen tammikuussa 2001 aloitti uuden vaiheen, wikien volyymien räjähdysmäisen kasvun. Ilmiö on herättänyt kiinnostusta myös muilla

tieteenaloilla, puhutaan jopa wiki-tieteistä [PPR05]. Ilmiössä on kyse muun muassa yhteisöllisyydestä ja verkottumisesta. Jotkut tutkijat ovat kiinnostuneita verkkojen syntytavasta sen kasvun rajuuden vuoksi ja ilmiötä on pyritty mallintamaan myös kaaosteorialla [PPR05, EnW05].

Tutkimustyössä verrataan suomenkielisen Wikipedian kirjoittajien käsityksiä Susan Bryantin, Andrea Forten ja Amy Bruckmanin [BFB05] tekemään vastaavaan tutkimukseen englanninkielisen Wikipedian kirjoittajien keskuudessa. Molemmissa tutkimuksissa on käytetty viitekehystenä *legitiimin ulkopuolisen osallistumisen teoriaa* (legitimate peripheral participation) [LaW91] ja *toimintateoriaa* (activity theory) [Eng99]. Lisäksi tutkimustyössä arvioidaan Wikipedian yhteisöllisyyttä ja käytettävyyttä Jennifer Preecen kehittämässä verkkoyhteisöjen viitekehyksessä [PrM03].

2 Verkkoyhteisöt

Verkkoyhteisön (online community) määritelmä, johon kaikki tutkijat voisivat yhtyä, on vielä käymistilassa [PrM03]. Eräs ajatus on ollut lainata ja soveltaa yhteiskuntatieteilijöiden määritelmää yhteisöstä, joka sekin on vielä epäselvä, vaikka sitä on yritetty määrittää ainakin viisikymmentä vuotta [PrM03]. Perinteisen yhteisön kiinteys on riippunut suuresti fyysisestä etäisyydestä, joka taas ei aidossa verkkoyhteisössä ole merkittävä tekijä verkkoyhteisön ollessa ajasta ja paikasta riippumaton. On myös verkostoja (community networks), joiden jäsenet tapaavat myös fyysisesti verkkoyhteisön ulkopuolella. Tällaiset verkostot toimivat usein rajatulla maantieteellisellä alueella, esimerkiksi yliopistoyhteisöt, tai niiden mielenkiinto rajoittuu rajatulle kiinnostusalueelle, esimerkiksi Suomen Linux-käyttäjien yhdistys, Finnish Linux User Group FLUG Ry (<http://www.flug.fi/>).

2.1 Verkkoyhteisön toimivuus

Monet verkkoyhteisöjen tutkijat ovat nimenneet seuraavat verkkoyhteisöiden toimivuutta indikoivat tekijät: ihmisten jaettu yhteinen mielenkiinnon kohde, kokemukset ja tarpeet, hoiva tai muu sosiaalinen suhde, yhteiset resurssit, yhteenkuuluvuuden ja halutuksi tulemisen tunne sekä tunne jaetusta identiteetistä [PrM03].

Alun alkaen verkkoyhteisön osanottajat olivat lähes homogeeninen ryhmä, saman ammatin harjoittajia, tutkijoita, tietyn alan opiskelijoita tai heillä oli jokin yhteinen harrastus [PMA03]. 1980-luvun lopussa tapahtuneen henkilökohtaisten tietokoneiden halpenemisen, Internetin kehityksen 1990-luvulla ja Internet-palvelujen kehittymisen myötä yhä useammat ihmiset ovat kotoaan päässeet osallistumaan verkkoyhteisöihin [RaP01]. Ihmisten mahdollisuus käyttää Internetiä lisää heidän sosiaalisten kontaktiensa määrää, mutta samanaikaisesti heidän liikkuvuutensa kuitenkin vähenee [RaP01]. Barry Wellman käyttää ilmiöstä termiä *glokalisaatio* (glocalization) [Wel02].

Eräs merkittävä tekijä kiinteän verkkoyhteisön muodostumisessa on sidostyyppi, heikko vai vahva sidos. Esimerkki tyypillisestä vahvasta sidoksesta on äidin ja lapsen välinen suhde. Vahvoja sidoksia ei verkkoyhteisössä kuitenkaan yleensä esiinny, vaan sidokset ovat pääosin heikkoja, joten niiden määrä ja moninaisuus nousee ratkaisevaan asemaan verkkoyhteisön sitovuuden kannalta [PrM03].

2.2 Verkkoyhteisön tekninen näkökulma

Ward Cunningham lähestyy verkkoyhteisöjä lähinnä tekniseltä näkökannalta. Hän puhuu postituslistoista, jaetuista kansioista ja luomastaan wikistä [LeC01]. Teknislähtöisissä määritelmissä verkkoyhteisöt jaotellaan niiden käyttämän ohjelmiston mukaisesti chatteihin, ilmoitustauluihin, uutisryhmiin, listapalvelimiin ja web-perusteisiin yhteisöihin [PrM03].

Teknisistä jaotteluista merkityksellisimpiä on jako synkronisiin ja asynkronisiin verkkoyhteisön tarjoamiin palveluihin [PrM03]. Synkronisessa tilassa toimiessaan on yhteisön jäsenten oltava yhtäaikaaisesti oman tietokoneen ääressä. Asynkronisessa yhteydenpidossa henkilöt voivat vastata toistensa viesteihin pitkänkin ajan kuluttua, kuten esimerkiksi sähköpostia käyttäessä on mahdollista tehdä. Historiallisesti useat asynkroniset yhteystavat kuten sähköposti (1971), listapalvelin (1975) ja uutisryhmät (1984) kehittyivät ennen synkronisia yhteystapoja [PMA03].

Jarkko Oikarisen vuonna 1988 kehittämä chat (Internet Relay Chat, IRC) antoi keskusteluun osallistuvalla (chattailijalla) mahdollisuuden kirjoittaa lyhyitä viestejä kuvaruudulla vierivään keskusteluvirtaan [PMA03]. Vasta graafisten käyttöliittymien yleistymisen ja Timothy Berners-Leen vuonna 1991 kehittämä World Wide Web mahdollisti laajojen verkkoyhteisöiden synnyn [PMA03]. Kehitys ei kuitenkaan ole päättynyt tähän, vaan on saanut uusia muotoja matkaviestimien kuten matkapuhelimien, taskutietokoneiden, kannettavien tietokoneiden ja älyvaatteiden aikakaudella. Tekstiviestien lähettäminen on lisännyt verkottumisen ja yhteisöllisyyden kokemisen mahdollisuuksia muun muassa niissä maissa (Kiina), joissa tietokoneet ja

lankapuhelimet ovat harvinaisempia [PMA03, WFB05]. Matkapuhelimia käytetään jo puheluiden ja tekstiviestien lähettämisen ohella muun muassa nettiselailuun, musiikin kuuntelemiseen ja valokuvaamiseen. Nokian kaukosäätimen liittäminen matkapuhelimeen pohjaa uusiin verkkoratkaisuihin, joissa on mahdollista antaa kullekin kodinkoneelle oma IP-osoite ja näin niitä voidaan yksilöllisesti ohjata.

Useat uudet verkkoyhteisömallit ovat yhdistelmiä synkronisista ja asynkronisista yhteydenpitotavoista. Voisi kuvitella, että verkkoyhteisön sitovuus kasvaisi yksinomaan synkronisen yhteystavan suosimisella, mutta näin ei ole. On nimittäin havaittu, että ihmiset tarvitsevat miettimisaikaa sitä enemmän mitä syvällisemmin asioista keskustellaan [PrM03, Tur95]. Toinen tekijä, joka vaikuttaa yhteydenpito tapaan, ovat ihmisten yksilölliset valmiudet verkkokeskusteluun. On havaittu, että arkojen ja ujojen ihmisten on helpompi käyttää asynkronista kuin synkronista ilmaisutapaa [PrM03, Tur95]. Edelleen ihmisillä on taipumus ärsyttää toisia tai itse ärsyyntyä nopeassa tekstivirrassa. Näistä syistä monissa verkkoyhteisöissä tarjotaan osallistujille mahdollisuutta molempiin yhteydenpitotapoihin, synkroniseen ja asynkroniseen.

2.3 Verkkoyhteisön yhteisöllinen näkökulma

Preece lähestyy verkkoyhteisöjä yhteisöllisyyden tunteen ja käytettävyyden näkökannalta sekä kirjoittaa kokonaan uuden tieteenalan luomisen tarpeesta, jonka tutkimuskohteena olisivat verkkoyhteisöt niihin liittyvine tutkimusongelmineen kuten, kuinka ihmiset vuorovaikuttavat verkkoyhteisössä, millainen on menestyksellinen verkkoyhteisö ja kuinka sosiaalisuutta ja käytettävyyttä voidaan parantaa miljoonien ihmisten muodostamissa verkkoyhteisöissä [PrM03]. Preece sanoo verkkoyhteisön olevan yhteisöllistä (sosiaalista) toimintaa, joka kietoo ihmisryhmän toimimaan vuorovaikutuksessa verkossa. Kyseinen verkkoyhteisö voi toimia lyhyen tai pitkän ajan, olla pieni tai suuri, olla kansallinen tai globaali sekä olla osaksi tai kokonaan virtuaalinen [PrM03].

Vaikka usein verkkoyhteisöllä tarkoitetaan web-pohjaista järjestelmää, voi sen rajapintana olla mikä tahansa kuviteltavissa olevasta verkkoon kytkettävä laite kuten esimerkiksi henkilökohtainen tietokone, kannettava tietokone, matkapuhelin, taskutietokone, päätelaite tai hakulaite. Lisäksi langattomuus lisää ihmisten mahdollisuuksia päästä rajatta verkkoon: moni puhuu kävellessä matkapuhelimeensa tai kirjoittaa tekstiviestejä linja-autossa, tekee töitä tai selaa nettiä junassa. Kaikkia tulevia kehityssuuntia on mahdoton ennustaa. On kuitenkin otaksuttavaa, että matkapuhelimet ja taskutietokoneet lähestyvät toiminnallisesti toisiaan, mikä tuo uusia mahdollisuuksia verkottumiseen ja yhteisöllisyyden tunteeseen, on esimerkiksi mahdollista nähdä kartalta missä kaveri liikkuu tai missä itse on. Verkkoon pääsystä on alueellisia sekä maiden välisiä eroja. Lehtitietojen mukaan Ruotsi on ilmoittanut tarjoavansa kaikissa junissaan langattoman yhteyden jo kevään 2006 aikana. Suomessa melkein kaikilla ihmisillä on matkapuhelimet, kahdella kolmasosalla on oma tietokone ja joka toisella kotitaloudella laajakaistayhteys.

Preece sanoo verkkoyhteisön menestyksen riippuvan ratkaisevasti sen yhteisöllisyydestä ja käytettävyydestä [PrM03]. Yhteisöllisyys määräytyy kolmesta tekijästä: tarkoituksesta, ihmisistä ja hallintatoimista. Verkkoyhteisön tarkoituksellisuutta indikoi esimerkiksi lähetettyjen viestien määrä ja laatu, kuinka lähellä verkkoyhteisön aihetta keskustelua käydään, kuinka laajaa yhteisön jäsenten välinen vuorovaikutus on, mikä on vastavuoroisuuden määrä ja mikä on ihmisten keskusteluiden ja muun vuorovaikutuksen laatu [PrM03]. Ihmisten vaikutus yhteisöllisyyteen määräytyy muun muassa ihmisten lukumäärän mukaan, minkälaisia ihmisiä ottaa osaa yhteisöön, mitä he tekevät, minkä roolin he ottavat, kuinka kokeneita verkkoyhteisön jäseniä he ovat, sekä minkä ikäisiä ja mitä sukupuolta he ovat sekä minkälaisia erikoistarpeita heillä on [PrM03].

Hallintatoimilla tarkoitetaan vaadittavaa tietoturvaa, yksilöllisyyden suojaamista ja verkkoyhteisön ylläpitäjän (moderaattorin) mukanaoloa ja sen näkyvyyttä. Tietoturvaan liittyvät tekijät kuten rekisteröinnin vaatiminen, salasana ja omalla nimellä esiintyminen vaikuttavat yhteisön eri jäseniin eri tavalla. Anonyymisyys suojaa keskusteluun osallistujia, jolloin voi tulla sanotuksi toisia loukkaavia asioita. Moderaattorin tehtävänä

on pitää keskustelu uomissaan, poistaa asiattomuudet, avata uusia ketjuja ja päättää vanhoja ketjuja. Moderaattorin liiallinen puuttuminen asian kulkuihin saattaa taas ärsyttää yhteisön jäseniä. Moderaattori ei siis saa olla pelkkä käytetyn kielen vartija. Preece pitää moderaattorin tehtävää erittäin merkityksellisenä verkkoyhteisölle ja suosittaa jopa moderaattorien koulutusta [PrM03].

2.4 Verkkoyhteisön käyttöliittymän käytettävyys

Precen mukaan verkkoyhteisön käytettävyys määräytyy neljästä tekijästä: käyttöliittymän sosiaalisuus ja ihmisten kiinnostuksen kohteet, informaation käsittelyn helppous, ohjelmassa navigoimisen helppous sekä mahdollisesti vaadittavien ohjelman osakomponenttien asennuksen helppous [PrM03]. Kaikissa näissä neljässä tekijässä on merkittävää, kuinka nopeasti verkkoyhteisön jäsenet tai mahdolliset tulevat jäsenet oppivat niitä käyttämään. Oppimista helpottaa helppo muistettavuus ja johdonmukaisuus.

Toinen yhteinen käyttöliittymältä vaadittava ominaisuus on toimintonopeus: kuinka nopeasti tekstiviestin lähettäminen tai vastaanottaminen tapahtuu, kuinka nopea on etsi-toiminto, esimerkiksi tiedonhaussa, kuinka kauan kestää navigoida verkkoyhteisön linkit läpi sekä kuinka nopeasti lisäosien lataus ja asentaminen tapahtuu. Preece suosittaa, että käyttöliittymä tulisi varustaa erilaisilla variaatioilla riippuen verkkoyhteisön ihmisten yhteysnopeudesta (modeemi, laajakaista) [PrM03].

Käyttöliittymän käytettävyyttä voidaan tutkia seuraamalla istunnon aikana (in-session) käyttäjien kohtaamia ongelmia tai istunnon jälkeen (post-session) käyttäjien mahdollisesti tekemiä näkyviin jääviä virheitä [DPV05]. Osa käyttäjien tekemistä virheistä ei johda näkyvään virheeseen tai niitä ei tunnisteta virheiksi. Käyttäjän toimintaa istunnon aikana voidaan seurata kirjaamalla ylös kaikki hänen tekemänsä toimenpiteet. Alain Dèsillets, Sèbastian Paquet ja Norman Vinson kirjasivat tutkimuksessaan ylös käyttäjien ongelmat nauhurilla [DPV05]. Dèsillets, Paquet ja Vinson tallensivat erästä wikin muunnosta (Lizzy Wiki) käyttävien oppilaiden ja

opettajien väliset keskustelut ongelmatilanteissa. Tämän kaltainen lähestymistapa tuo esille vain työväliseen, tässä tapauksessa Lizzy Wikin, ongelmien suhteellisen esiintymistiheyden toistensa suhteen eikä kuinka suurta osaa ongelmat näyttelevät koko työväliseen käytössä. Dèseletsin, Paqueten ja Vinsonin tutkimustulokset osoittavat, että suurin osa Lizzy Wikin ongelmista liittyivät jollain tapaa linkkeihin, niiden luomiseen ja nimeämiseen sekä siihen minne linkkien tulisi osoittaa kuten kuvien linkittämiseen [DPV05]. Vaikka tutkimuksen kohteena ovat lapset, Dèselets, Paquet ja Vinson toteavat tuloksen pätevän heidän kokemuksensa mukaan myös aikuisiin ja toteavat ongelman olevan samankaltainen kuin aloittelevilla ohjelmoijilla osoittimien kanssa [DPV05].

3 Wiki

Ward Cunningham loi Wikin (kuva 1) lähinnä ryhmätyövälineeksi ohjelmointityön dokumentointia varten. Myöhemmin avointen wikien yleistyessä, esimerkiksi Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page), ovat tiedon varastointi ja tiedon hakutoiminnot nousseet keskeiseen asemaan [EnW05].

Ahti Kare

Ahti Kare is the Finnish [WikiResearcher](#). DI Ahti Kare, M.Sc. is a Finnish geophysicist. His hobbies are the cosmos and the information technology and many other things. He is also interested in manipulation of the people in the net and their reactions when they participate with discussion.

Ahti Kare expect that Ward Cunningham have not known, what he has created, what you can see if you read his book the Wiki Way.

You have perhaps hear the slogan *NOKIA connect people*. It's really do so in Finland. It is almost impossible to see a person who don't keep the telephone on his or her ear. But this is only the network. The Wiki is much more, it is *online database* as Ward Cunningham says, people can save information and make queries to database. When this is possible for everybody in the whole world, we can proclaim that the Wiki has created *collective memory* and the database characterizes *the knowledge or the heredity of the whole world*. If we look to the future, we can see and imagine some tendencies. The database expands enormous, that is why, we must arrange information by association and at the same time we are processing the information in our brains. So we can say that we have beside of the collective memory, *collective braincapacity*.

[CategoryHomePage](#)

[EditText](#) of this page (last edited [October 6, 2005](#))

[FindPage](#) by searching (or browse [LikePages](#) or take a [VisualTour](#))

Kuva 1: Esimerkki muokattavasta alkuperäisestä Wiki-sivusta: <http://c2.com/cgi/wiki/wiki?AhtiKare>

3.1 Wikin linkit ja hakutoiminnot

Hakuja voi wikissä tehdä erityisellä hakutoiminnulla tai linkkejä seuraamalla www-sivujen tapaan. Linkkejä on kolmenlaisia: sisäisiä linkkejä, ulkoisia linkkejä ja niin sanottuja tyhjiä linkkejä. Sisäiset linkit ovat asetettu osoittamaan kyseiseen wiki-sivustoon, ulkoiset linkit ovat asetettu osoittamaan kyseisen wiki-sivuston ulkopuolelle minne tahansa internetissä ja tyhjt linkit ovat vielä kirjoittamattomia wiki-sivuja. Tyhjää linkkiä seurattaessa joudutaan automaattisesti editointitilaan, jolloin sivun luomisen voi aloittaa.

Alkuperäisessä Wikissä (<http://c2.com/ppr>) tyhjälle sivulle osoittava linkki luotiin kirjoittamalla tekstin joukkoon sana tai useampi sana yhteen siten, että pienten kirjainten joukossa oli vähintään kaksi suurta kirjainta (CamelCase), esimerkiksi UusiSivu [PPR05]. Nykyisin monissa wikeissä, muun muassa Wikipedia:ssa, linkki luodaan kirjoittamalla linkin ympärille kahdet sisäkkäiset hakasulut, esimerkiksi [[Uusi sivu]]. Tehokkaat hakutoiminnot edellyttävät sivujen indeksointia [EnW05].

3.2 Wiki-sivun kirjoittaminen ja editointi

Alkuperäinen Wiki (<http://c2.com/ppr>) sisälsi varsin suppean valikoiman editointityökaluja, joista tärkeimmät olivat kursivointi, lihavointi ja linkkien teko. Kursivointi saatiin aikaan editointitilassa kaksinkertaisin heittomerkein (``kursivoitu``) ja lihavointi kolminkertaisin heittomerkein (````lihavoitu````). Uusi sivu saatiin aikaiseksi lisäämällä linkki jo aiemmin mainitulla CamelCase-menetelmällä. Tämän lisäksi editointisivulla oli Save-painike, jolla juuri luotu sivu tallennettiin wiki-palvelimelle. Alkuperäinen Wiki sisälsi editoitavien sivujen lisäksi staattisia sivuja, joita kykeni editoimaan vain ylläpitäjä. Muokattavan sivun selain-näkymän tärkeimmät painikkeet olivat EditText ja FindPage-painikkeet (kuva 1). Nykyisin monissa Wikeissä, muun muassa Wikipediassa, on painikkeet tavanomaisia toimintoja varten kuten lihavointi, kursivointi ja linkkien luominen.

3.3 Wikin tietoturva ja yksityisyys

Wikit voivat olla tarkoitettuja joko rajatulle ihmisryhmälle (suljettu järjestelmä) tai rajoittamattomalle ihmisjoukolle (avoin järjestelmä). Tyypillisesti kaupalliset yritykset pyrkivät rajaamaan ja salaamaan oman wikinsä käytön käyttäjätunnuksin ja tuotokset omistusoikeuksin. Laajalle yleisölle, jopa koko ihmiskunnalle, tarkoitettut wikit voivat olla osin rajattuja tai kokonaan vapaita, kuten vapaa artikkelitietosanakirjaprojekti Wikipedia. Ihmisten rajausta voidaan toteuttaa rekisteröitymisen vaatimuksella ja kirjautumisilla, yhteisten tuotosten julkaiseminen voidaan toteuttaa kontrolloidusti tai lähes vapaasti. Tuotosten kontrollointi tarkoittaa julkaistavien sivujen ennalta

läpikäyntiä. Eräs edellä mainitun kaltainen projekti oli NuPedia, Wikipedian edeltäjä, jossa kirjoittajilta edellytettiin ammattimaisuutta, oppineisuutta tai aiempaa näyttöä kirjoittamastaan asiasta. Myös vapaasti julkaistavat sivut joutuvat muiden yhteisön jäsenten kritiikin kohteeksi ja siten asiattomat tekstit poistuvat yhteisön sisäisen paineen avulla.

3.4 Wikin teknisestä toteutuksesta

Wikejä on toteutettu useilla eri ohjelmointikielillä. Ward Cunningham käytti ensimmäisessä wikissään perl-ohjelmointikieltä. Ensimmäisen wikin sivut oli mahdollista tallentaa joko Microsoftin IIS- (Internet Information Service) tai Unixin Apache-palvelimelle. Tämän hetken suurin wiki-toteutus, Wikipedia, on toteutettu php:llä ja mysql:llä. Wikipediaa nykyisin pyörittävän moottorin kolmas kehitysversio tunnetaan paremmin nimellä MediaWiki, joka itse asiassa on toteutettu myös php:llä.

4 Wikipedia

Wikipedia (kuva 2) on vapaa tietosanakirja, johon kuka tahansa voi kirjoittaa artikkeleita ilman rekisteröitymistä. Kirjoitusten toivotaan olevan artikkelimaisia, eikä vain lyhyitä määrittelyjä. Wikipediaan voi kirjoittaa anonyyminä, tekstin on oltava neutraalia ja puolueetonta. Wikipedian sivut ovat mainoksettomia. Wikipedia on toteutettu yli sadalla kielellä, muun muassa suomeksi. Wikipedian artikkelit eivät ole käännöksiä, vaan ne on kirjoitettu kullakin kielellä erikseen. Siksi erikieliset Wikipediat vaihtelevat sisällöltään ja laajuudeltaan. Suomenkielinen Wikipedia aloitti syksyllä 2002 ja käsittää tällä hetkellä 56 512 artikkelia (8.4.2006) [SuW05]. Näyttää siis siltä, että ihmiset ympäri maailmaa ovat valmiita ottamaan osaa Wikipedian kirjoittamiseen ja luovuttamaan pyyteettömästi osaamisensa ja tietonsa luodakseen korkealaatuisen vapaasti käytettävissä olevan tiedonlähteen [BFB05].

Wikipediassa on artikkelisivujen lisäksi kullekin artikkelille keskustelusivut. Tämän lisäksi kullakin rekisteröityneelle kirjoittajalle on oma kotisivu ja keskustelusivu. Nämä kolme sivua generoidaan automaattisesti ja ovat siis aluksi tyhjiä. Kokeneita Wikipedian kirjoittajia (Wikipedians) varten on lisäksi historiasivu, josta näkee kuinka kutakin artikkelia on muokattu sekä niin sanottu tarkkailulista (watch list), jonne voi lisätä ne artikkelit, joiden muutoksia kirjoittaja haluaa erityisesti seurata [BFB05]. Näille kaikille sivuille pääsee ylhäällä olevilta välilehdiltä.

Kuva 2: Osa englanninkielisen Wikipedian aloitussivusta, http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page.

Välilehtien lisäksi Wikipedia sisältää toiminnallisia linkkejä, kuten viimeksi muutetut artikkelit. Viimeksi muuttuneiden listalla näkyvät artikkelit saattavat olla minkä tyyppisiä tahansa, esimerkiksi täysin uusia artikkeleita, muokattuja artikkeleita, kirjoittajien kotisivuja ja keskustelusivuja. Viimeksi muuttuneiden listaa voi lajitella alavetovalikon avulla. Esimerkiksi on mahdollista poimia pelkät keskustelusivut tai käyttäjä sivut.

Wikipedian etsi-toiminto sisältää kirjoituskentän sekä kaksi painiketta, **mene** ja **etsi**. Mene-painike johtaa haettavalle sivulle, jos se on olemassa. Jos näin ei ole, järjestelmä ehdottaa artikkelia kirjoitettavaksi. Etsi-painike antaa listan artikkeleista, jotka sopivat haettavaan merkkijonoon. Jos etsi-painike ei löydä yhtään sopivaa artikkelia järjestelmä valittelee tapahtunutta ja tarjoaa uudelleen hakusanaruutua.

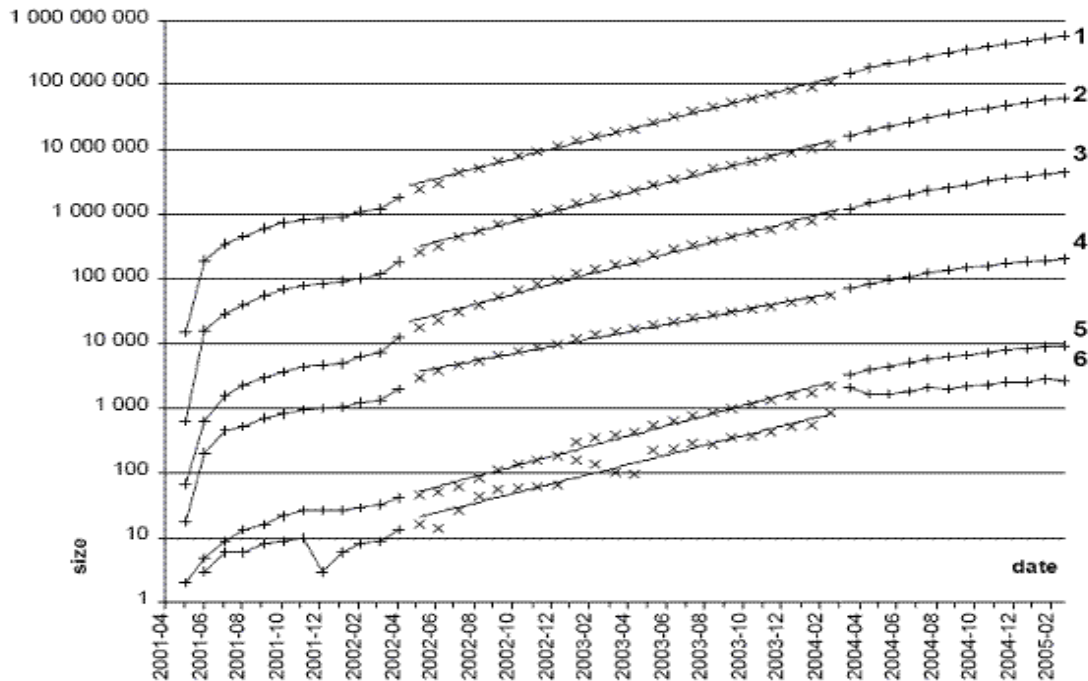
5 Wiki-tutkimus

Wiki-tutkimus on ollut toistaiseksi vielä vähäistä johtuen muun muassa Wikin nuoresta iästä ja siitä, että sen käyttäjäkunta on ollut eristäytynyt jonkun harrastamansa asian kuten ohjelmoinnin piiriin. Myös Wikiä koskeva kirjallisuus on rajoittunut yhteen Bo Leufin ja Ward Cunninghamin vuonna 2001 julkaisemaan The Wiki Way kirjaan [LeC01]. Viime aikoina kuitenkin etenkin Wikipedian valtava kasvu on kiinnittänyt tutkijoiden huomion ja yleinen kiinnostus Wiki-ilmiöön on alkanut.

5.1 Wikipedian nopea kasvu

Jakob Voss on tehnyt tilastollisia analyysejä Saksan, Japanin, Tanskan, Kroatian ja Englannin Wikipedioista käyttäen kyseisten maiden Wikipedioiden tietokantojen kopioita [Vos05]. Tietokantojen kopiot oli otettu 7. tammikuuta 2005. Osa aineistosta (Englanti) oli saatu ensimmäiseltä Wikipedia-CD:ltä, joka Wikipediasta oli tehty 1.

syyskuuta 2004 [Vos05]. Wikipedioiden tietokannat ovat vapaasti käytettävissä, kunhan niistä on poistettu yksityisyyttä mahdollisesti loukkaavat tiedot hyvää tapaa noudattaen.

Kuva 3: Saksan Wikipedian kasvu maaliskuusta 2001 helmikuuhun 2005 (Kuvan lukujen selitykset: 1 tietokannan koko, 2 sanojen kokonaismäärä, 3 sisäisten linkkien kokonaismäärä, 4 artikkelien lukumäärä, 5 aktiivit Wikipedian käyttäjät (yli 5 kertaa kuukaudessa), 6 hyvin aktiiviset Wikipedian käyttäjät (yli 100 kertaa kuukaudessa) [VOS05].

Voss havaitsi viiden mittarin (kuva 3) tietokannan koon, sanojen määrän, sisäisten linkkien määrän, artikkelien määrän ja aktiivisten kirjoittajien (Wikipediens) määrän, kasvaneen kolmen vuoden ajan vuoden 2002 alusta vuoden 2005 alkuun eksponentiaalisesti [Vos05]. Ilmiö oli sama kaikissa tutkituissa kielissä. Kannattaa panna merkille, että Wikipediat eivät noudattele maan rajoja, siksi Voss puhuu kielistä eikä eri maiden Wikipedioista. Kaikki muut mitatut arvot kasvoivat 18 prosenttia artikkelien määrää lukuun ottamatta, joka kasvoi vain 13,8 prosenttia. Ennen eksponentiaalisen kasvun alkua, heti Wikipedioiden perustamisen jälkeen, oli noin vuoden kestävä lineaarisen kasvun aika. Saksan Wikipediassa on nähtävissä myös vuoden 2005 alussa kolmas lineaarinen vaihe, jonka Voss otaksuu johtuneen teknisten rajojen vastaan tulemisesta, Wikipedian käytön hidastumisesta käyttäjäkunnan valtavan kasvun seurauksena, ja olevan mahdollisesti ohimenevää [Vos05].

Vaikka Voss havaitsi artikkelien määrän kasvavan muita mitattuja arvoja hitaammin, tämä merkitsi kuitenkin sitä, että artikkeleiden koko, niissä olevien linkkien määrä ja artikkelien kirjoittajien määrä samaa artikkelia kohti kasvoi [Vos05]. Artikkelien koko (sanojen määrä) kasvoi kaikissa maissa (kielissä): Kroatia 18.6 %, Japani 16 %, Saksa 15,8 %, Englanti 7,8 % ja Tanska 7,2 %.

Vossin tutkiessa artikkelien kokoja hän havaitsi, että Wikipedioiden artikkelikokojakauma lähestyi ajan myötä logaritmisesti normaalijakautunutta kokojakaumaa [Vos05]. Wikipedian alkuhetkillä Wikipedia sisälsi runsaasti niin sanottuja lyhyitä keskeneräisiä artikkeleita eli niin sanottuja tynkiä (stubs), mutta ajan myötä artikkelien kokojakauma on lähestynyt kaikissa Wikipedioissa logaritmista normaalijakaumaa Kroatian Wikipediaa lukuun ottamatta [Vos05]. Koska artikkelien kokojakauma on vinoutunut, Voss käyttää artikkelien keskikoon asemasta mediaania [Vos05]. Artikkelien mediaanikoko on kasvanut lineaarisesti (Saksa 28.7 tavua, Japani 11.5, Tanska 14.1) vuoden 2003 tammikuusta vuoden 2004 joulukuuhun asti, ollen jakson lopulla Saksassa 1190 tavua, Japanissa 459 tavua ja Tanskassa 366 tavua (Wikipedian statistiikka ilmoittaa artikkelien koon tavuina, yksi merkki vastaa yhtä (ASCII) tai kahta tavua (unicode)) [Vos05].

5.2 Wikipedian yhteisöllisyys ja käytettävyys

Wikipedian yhteisöllisyydestä saadaan viitteitä muun muassa tutkimalla, kuinka monta kirjoittajaa ottaa osaa yksittäisten artikkelien kirjoittamiseen, kuinka paljon Wikipedian kirjoittajat (Wikipedians) osallistuvat artikkelin kommentoimiseen kullekin artikkelille varatulla keskustelusivulla, kuinka paljon keskustelua käydään Wikipediassa kirjoittajien omilla keskustelusivuilla ja kuinka moni kirjoittaja on esitellyt itsensä sille varatulla kotisivullaan.

Wikipedian kullakin artikkelilla, keskustelusivulla, rekisteröityneiden kirjoittajien kotija keskustelusivuilla on yksikäsitteinen nimi, jotka yhdessä muodostavat Wikipedian

nimiavaruuden [Vos05]. Voss on Saksan, Japanin, Tanskan ja Kroatian Wikipedioiden nimiavaruuksia tutkittuaan havainnut joitain eroja kirjoittajien osallistumisesta keskustelusivuille. Artikkelit muodostavat pääosan Wikipedian sivuista vaihdellen 60 – 80 prosenttiin koko nimiavaruudesta (Kroatia 82,3 %, Tanska 72,8 %, Japani 70,6 %, Saksa 59,1 %) [Vos05]. Erot eri Wikipedioiden välillä ovat suhteellisesti suurempia sekä artikkelisivujen keskustelusivuilla (Kroatia 2,4 %, Tanska 6,8 %, Japani 9,8 %, Saksa 11,3 %) että henkilökohtaisilla käyttäjä sivuilla (Kroatia 2,3 %, Tanska 2,0 %, Japani 6,1 %, Saksa 7,3 %) kuin puhtailla artikkelisivuilla [Vos05]. Käyttäjäsivujen luvut pitävät sisällään sekä rekisteröityjen kirjoittajien kotisivut että heidän keskustelusivunsa. Näistä luvuista voidaan päätellä, että artikkeleista keskustelu on yleisempää Saksan, Japanin ja Tanskan Wikipedioissa kuin Kroatian Wikipediassa.

Kun Voss listaa vielä ylös kuinka monella artikkelilla on ylipäättänsä vähintään yksi keskustelusivu (Saksa 19,2 %, Japani 13,9 %, Tanska 9,3 %, Kroatia 2,9 %) ja laskee, mikä on käyttäjäsivujen keskustelusivujen ja kotisivujen suhde (Saksa 0.94, Japani 2.51, Tanska 0.88, Kroatia 0.74), saadaan esille vielä uusia eroavaisuuksia [Vos05]. Näistä luvuista voidaan päätellä, että Saksan Wikipediassa (19,2 %) käydään kaikkein aktiivisinta keskustelua artikkeleista eli itse asiasta, kun taas artikkeleista keskustelu on kaikkein vähäisintä Kroatian Wikipediassa [Vos05]. Japanin henkilökohtaisten keskustelusivujen suhde käyttäjien kotisivuihin (2.51) on poikkeuksellisen suuri. Voss otaksuu sen johtuvan siitä, että Japanin Wikipedia huomioi paremmin kirjoittajien keskinäisen keskustelun kuin itsensä esittelyn (kotisivun) [Vos05].

Wikipedian artikkeleilla voi olla monta eri kirjoittajaa ja sama kirjoittaja voi olla kirjoittajana useassa eri artikkelissa. Voss on tutkimuksessaan todennut eri kirjoittajien määrän samassa artikkelissa noudattavan potenssijakaumaa [Vos05]. Hän on tässä tutkimuksessa käyttänyt 1. tammikuuta 2004 tehtyä CD:tä Saksan Wikipediasta. Tutkimuksesta käy ilmi, että noin neljänneksellä (27,6 %) artikkeleista on vain yksi kirjautunut kirjoittaja. Edelleen osapuulleen puolella (47,9 %) artikkeleista on alle viisi kirjoittajaa. Anonyymit kirjoittajat eli sisään kirjautumattomat kirjoittajat on jätetty luvuista pois. Voss toteaa anonyymeja kirjoittajia olevan 10 %:n (Italia) ja 40 %:n

(Japani) välillä [Vos05]. Voss mainitsee, että tarvittaisiin lisätutkimuksia, jotta saataisiin selville onko kirjoitusten laadun, koon ja iän välillä korrelaatiota [Vos05].

Edellä mainittuun Saksan Wikipedian CD:hen perustuen Voss on tehnyt lisätutkimuksia myös siitä, kuinka monen eri artikkelin kirjoittamiseen sama kirjoittaja osallistuu. Voss toteaa yhden kolmasosan ottaneen osaa vain yhden artikkelin kirjoittamiseen ja/tai muokkaukseen ja noin 20 % ottaneen osaa yli kuudentoista artikkelin muokkaukseen [Vos05]. Luvut sisältävät sekä vähäiset muokkaukset kuten oikeinkirjoituksen korjauksen että todellisen editoinnin eli tekstin kirjoittamisen. On huomattava, että todellisten kirjoittajien määrää on mahdotonta sanoa tarkasti anonyymien kirjoittajien ja monikirjautumisien (multiple accounts, sama henkilö on kirjautunut järjestelmään useilla käyttäjätunnuksilla) tähden.

Wikiyhteisöihin, niin myös Wikipediaan, on todettu muodostuvan alayhteisöjä (subcommunities) [Wal04, Vos05]. Wikit mahdollistavat tehtävän jaon joko harkitusti tai kirjoittajan itse sitä erityisesti huomaamatta. Jotkut yhteisön jäsenistä keskittyvät kielioppivirheiden korjaamiseen ottamatta silti välttämättä itse osaa varsinaisen tekstin kirjoittamiseen, osa kirjoittajista taas lisää vain linkkejä toisten tekstiin. Näiden lisäksi on mielenkiintoinen ryhmä, joka toimii toisten riitojen sovittajana [Vos05]. Näiden hyväntahtoisten roolien lisäksi Wikipediaan ottaa osaa häiriköitä (vandals), jotka kirjoittavat tahallaan hölynpölyä, ja trulleja (trolls), jotka provosoivat tahallaan toisten keskusteluja. Wikipedian artikkelihistorian vuoksi tällaisten hyökkäysten ei kuitenkaan ole mahdollista aiheuttaa pysyvää vahinkoa. Wikipedian luotettaville kirjoittajille voidaan myöntää järjestelmänhaltijan (admin status) oikeudet, jolloin heillä on mahdollista suoralta kädeltä siivota törkykirjoitukset pois. Anonyymeistä kirjoittajista on selvillä vain palveluntarjoajan IP-osoite, jolla ei kuitenkaan näe sisäverkkojen sisään, jolloin tällaista käyttäjää ei pystytä yksilöimään.

Joulukuussa 2004 tehty yleinen tutkimus Saksan Wikipedian käyttäjien (284) keskuudessa on paljastanut käyttäjien iän vaihtelevan 12:sta 77:ään ikävuoteen, keski-ikä ollessa 31 vuotta ja mediaanin 29 vuotta [Aus05].

5.3 Noviisista Wikipedianiksi

Susan Bryant, Andrea Forte ja Amy Bruckman kuvaavat artikkelissaan *Becoming Wikipedian* [BFB05], kuinka aloittelevasta Wikipedian kirjoittajasta (noviisista) tulee täysivaltainen Wikipedia -yhteisön jäsen (Wikipedian). He pohjaavat tutkimuksensa kahteen teoriaan, legitiimiin ulkopuoliseen osallistumiseen (Legitimate Peripheral Participation, LPP) [LaW91] ja toimintateoriaan [Eng99]. Näistä ensin mainittu legitiimi ulkopuolinen osallistuminen on teoreettinen kuvaus siitä, kuinka aloittelijasta tulee harjaantumisen kautta yhteisön täysivaltainen jäsen [BFB05]. Aktiviteettiteoria käytetään kuvaamaan sosioteknisten järjestelmien toimintaa kuuden toistensa kanssa vuorovaikutuksessa olevan alkion (objektin, subjektin, yhteisön, työnjaon, välineiden ja sääntöjen) avulla [BFB05].

Bryant, Foerte ja Bruckman pyrkivät tutkimuksessaan saamaan vastauksia kysymyksiin: miksi kirjoittajat ottavat osaa Wikipediaan, kuinka he ovat aloittaneet, kuinka he hahmottavat oman roolinsa; ja kaikkein tärkeimpänä, kuinka heidän käsityksensä Wikipediasta on muuttunut sinä aikana, kun he ovat olleet yhteisön jäseniä [BFB05]. Haastattelututkimus on toteutettu osin käyttäen sähköpostia ja puhelinta. Haastateltavat on valittu Wikipediaan tilastoidun kaikkein aktiivisimpien kirjoittajien editointikertojen perusteella [BFB05]. Wikipediassa on mahdollista ottaa yhteys tiettyihin kirjoittajiin heidän käyttäjäisivuillaan tai jollei käyttäjän henkilöllisyydellä ole väliä niin yleisillä keskustelusivuilla tai kysymystenjäätösivuilla.

Wikipedian vasta-alkajakäyttäjien (noviisien) ensisijainen tavoite oli tiedonhaku, he olivat joutuneet Wikipedian artikkelisivuille tavanomaisia hakuja tehdessään [BFB05]. Vasta näin löytämiään artikkelisivuja läpikäydessään he huomasivat kirjoitusvirheitä tai puutteita, joita korjatessaan he tulivat huomaamattaan editoineeksi kyseisiä artikkeleita. Lisäksi vasta-alkajat mieluiten muokkaavat artikkelisivuja, joiden aihe oli alueelta, joilla he tunsivat itse omaavansa asiantuntemusta [BFB05]. Vasta-alkajakirjoittajat näkivät itsensä enemmän tiedon kuluttajina kuin tiedon tuottajina [BFB05]. On huomattava, että kuluttajan, lukijan roolia, ei pidä väheksyä, sillä muutoinhan koko Wikipedia, kaikille vapaan tietosanakirjan, luominen ei olisi mielekästä [BFB05]. Myös

muissa verkkoyhteisöissä lukijan tai hiljaisen osallistujan (lurkers) rooli on merkittävä luotaessa merkityksellisiä käytänteitä [PrM03, BFB05].

Wikipedian kokeneet kirjoittajat (experts, Wikipedians) eivät enää kannu niin suuressa määrin huolta yksittäisistä artikkeleista tai artikkelisarjoista kuin vasta-alkajat, vaan koko yhteisöstä ja sen päämäärästä luoda laadukas vapaa artikkelitietosanakirja [BFM05]. Monet kokeneet kirjoittajat pitävät osallisuuttaan yhteisöön suurena hyvänä tarjoten tietoa maailman laajuisesti. Lisäksi he pitävät tärkeänä projektin kokonaisvaltaista tavoitetta, yhteisön vetovoimaa ja siihen kuulumisen tunnetta [BFM05]. Eräs mielenkiintoinen havainto on, että Wikipedian kirjoittaja ei voi olla yksin kirjoituksen omistaja ja siten hankkia siitä kunniaa [BFM05], mutta hän voi silti hankkia kirjoituksillaan mainetta (nimeä).

Wikipedian käyttöliittymä on sama sekä aloittelevalle kirjoittajalle että kokeneelle kirjoittajalle (käyttäjätunnuksella Wikipediaan kirjautuneella henkilöllä on lisäksi oma keskustelusivu ja kotisivu). Eroja syntyy kuitenkin siinä, miten ja mitä käyttöliittymän osia he käyttävät [BFM05]. Aloittelevat kirjoittajat ovat usein joutuneet Wikipedian sivuille haettuaan ensin tietoa jonkun hakukoneen, kuten Googlen avulla. Tämän jälkeen he ovat hakeneet yksityiskohtaisempaa tietoa Wikipedian etsi-toiminnon avulla, joka onkin yksi tärkeimmistä aloittelevien kirjoittajien käyttöliittymän osista [BFM05].

Toinen tärkeä käyttöliittymän osa ohjattaessa aloittelevaa kirjoittajaa tiedonkäyttäjistä kirjoittajaksi on jokaisen sivun muokkaamisen helppous, sivuja pääsee editoimaan kuka tahansa valitsemalla muokkaa-välilehden [BFM05]. Aloittelevien kirjoittajien havaitessa puuttuvan sivun (tyhjä linkki) tai virheitä, he pääsevät heti käyttämään hyväkseen tietojaan puutteiden ja virheiden korjaamiseksi. Tämä saa heidät ajattelemaan, että heillä on jotain annettavaa tietyn artikkelin laadun parantamiseksi [BFM05].

Kokeneiden Wikipedian kirjoittajien ensisijaisena tavoitteena on ylläpitää Wikipedia-yhteisöä sekä luoda luotettava tiedonlähde [BFM05]. Vaikka kokeneilla Wikipedian kirjoittajilla on käytettävissään sama käyttöliittymä kuin aloittelevillakin kirjoittajilla,

he käyttävät heidän tavoitteistaan johtuen syvempää ymmärrystä vaativia käyttöliittymän työkaluja [BFM05]. Aloittelevien kirjoittajien ensimmäisiä askelia kohti kokeneita kirjoittajia on keskustelusivujen ja historiasivujen seuraaminen. Keskustelusivut ovat tärkeä keino yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi ristiriitatilanteissa, joita pakostakin syntyy tekstien asiasisällön oikeudellisuudesta ja tyylliseikoista [BFM05]. Wikipediaanien pääasiallinen yhteydenpitotapa ovat keskustelusivut, sekä artikkelikohtaiset että henkilökohtaiset. Sähköpostin käyttö on vähäisempää [BFM05]. Wikipedia-yhteisössä on mahdollista käydä keskustelua myös kokonaan Wikipediaan liittymättömistä asioista yhteisön sille varatulla keskustelusivulla, jota kutsutaan suomenkielisessä Wikipediassa kasvihuoneeksi. Kokoneiden Wikipedian käyttäjien tärkeimpiä työkaluja ovat tarkkailulista (watchlist) ja viimeksi muokattujen artikkelien lista [BFM05]. Kukin kirjautunut käyttäjä voi kerätä haluamiaan artikkeleita tarkkailulistalleen ja siten seurata niissä tapahtuvia muutoksia. On ilmeistä, että kirjoittajat vaalivat mustasukkaisesti erityisesti omia kirjoituksiaan, joten ainakin ne sijoitetaan tarkkailulistalle. Muutoin omia kirjoituksiaan ei tarvitse sijoittaa tarkkailulistalle, koska järjestelmä generoi myös omat muokkaukset-listan. Viimeksi muokattujen artikkelien lista sisältää kaiken tyyppisiä artikkeleita, joita voidaan lajitella usein valinnoin kuten kaikki, käyttäjät, keskustelut ja kuvat.

5.4 Wikipedian laatu

William Emigh ja Susan C. Herring ovat tutkimuksessaan [EmH05] tulleet siihen tulokseen, että Wikipedian kieli vastaa tyyllilajiltaan ja rakenteeltaan enemmän tavallista painettua tietosanakirjaa kuin verkkoyhteisöissä käytetty kieli yleensä. Emigh ja Herring vertasivat keskenään Wikipedian artikkeleissa, kyseisiä artikkeleita vastaavissa keskustelusivuissa, Everything2:n artikkeleissa ja internetiin siirretyn Columbia Encyclopedian artikkeleissa käytettyä kieltä. Kaikista lähteistä oli valittu samat aiheet, jotka muodostivat keskenään niin sanotun solmupisteen (node) [EmH05]. Tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää miten käyttäjien verkossa luomien tietosanakirjojen, Wikipedia ja Everything2, kieliasu ja tyyli eroavat tavanomaisista

painetuista tietosanakirjoista kuten Colombia Encyclopediasta. Everything2 on Wikipediaa vastaava projekti toteutettuna ilmoitustauluna (bulletin board). Everything2:ssa kaikkien kirjoittajien on oltava rekisteröitynä, ja artikkeleita voi muokata vain sen luoja.

Emighin ja Herringin tutkimus lähestyi artikkelien laatua epäsuorasti [EmH05]. He eivät verranneet artikkelien asiasisältöä sinänsä, vaan käyttivät epäsuoria keinoja kiinnittäen huomiota artikkelien tyyliin ja rakenteeseen. Tutkimuksen kvantitatiivisessa osassa he mittasivat artikkeleissa käytettyjen sanojen määrän sekä sanojen pituutta [EmH05]. Näistä sanojen pituus kuvastaa käytettyä kieltä. On oletettavaa, että teksti, joka sisältää määrittelyjä, niin sanottuja *ismejä*, on pidempää kuin normaali puhekieli. Tulokseksi saatiin, että Wikipedian artikkelien keskimääräinen sanojen pituus (5.04 kirjainta) on lähempänä tavanomaista painettua tietosanakirjaa, Columbia Encyclopediata, (5.28) kuin Wikipedian keskustelusivuja (4.86) sekä Everything2:ta (4.78) [EmH05]. Everything2:n tulos ei ole yllättävä, kun sitä tulkitsee vasten sen toimintatapaa. Kaikille artikkeleille on vain yksi kirjoittaja, joten kirjoittajien henkilökohtaisilla ominaisuuksilla on siten suuri merkitys. Wikipedian artikkelien keskustelusivut käsittelevät lähinnä metatietoa koskien artikkelien sisältöä eikä niitä siis ole tarkoituskaan tehdä artikkelimaiseksi. Everything2:n ja Wikipedian artikkelien keskustelusivut vastannevatkin paremmin tavanomaisissa verkkoyhteisöissä kuten chateissa ja postituslistoissa käytettyä kieltä [EmH05].

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa Emigh ja Herring kiinnittivät huomiota käytettyyn kieliasuun, muun muassa missä persoonassa artikkeli oli kirjoitettu [EmH05]. Tutkimuksessa kävi ilmi, että Everything2:een ja Wikipedian keskustelusivuille kirjoitettiin usein minämuodossa, kun taas Wikipediaan ja Columbia Encyclopediaan kirjoitettiin etäisyyttä ottaen monikon kolmannessa persoonassa tai passiivimuodossa [EmH05]. Tutkimuksen kohteena olleiden 15 eri aiheen, niin sanotun solmupisteen, läpikäynnissä havaittiin samankaltainen jakauma myös sisällön suhteen. Wikipedian ja Columbia Encyclopedian artikkelit sisälsivät tyypillisiä määrittelyjä, kun taas Everything2:n vastaavat artikkelit olivat siitä riippuvaisia, minkä näkökulma artikkelin kirjoittajalla oli asiasta [EmH05]. Tyyllillisen eron Emigh ja Herring otaksuvat johtuvan

Wikipedian neutraliteetti vaatimuksesta sekä Wikipedian ylläpitäjien suuresta vaikutuksesta Wikipedian tekstien tyylilliseen sisältöön [EmH05].

Emigh ja Herring pohtivat lopuksi ylläpitäjän roolia verkkopohjaisen kaikille vapaan tietosanakirjan luomisessa. Emigh ja Herring kiteyttävät lopuksi, että Wikipedian harjoittama aktiivisten kirjoittajien suosiminen ylläpitotehtävissä saa aikaan Wikipedian kieliasun tylsistymisen [EmH05]. Tämä tarkoittaa sitä, että suhteellisen pieni joukko aktiivisista kirjoittajista pystyy dominoimaan koko Wikipediaa. Everything2:n käyttämä mainepisteystysjärjestelmä puolestaan takaa artikkelien olevan kirjoittajiensa näköisiä, mutta ei artikkelien oikeellisuutta, koska vain artikkelin alkuperäinen kirjoittaja voi tehdä vaadittavat muutokset. Everything2:ssa uusien artikkelien kirjoittamisoikeus on kiinni saaduista mainepisteistä. Emigh ja Herring toteavatkin, että mahdollisesti blogi-tyyppiset järjestelmät olisivat ratkaisu kielen monipuolistamiseen [EmH05]. Emigh ja Herring eivät kuitenkaan ota kantaa sisällön mahdolliseen yksipuolistumiseen, jopa politisoitumiseen, mikä on mahdollista, jos Wikipedian ylläpitäjät ovat kovin homogeeninen ja toisia pois sulkeva joukko.

5.5 Wikipedian luotettavuus

Koska Wikipedia on kenen tahansa muokattavissa oleva vapaa tietosanakirja, herää kysymys voiko sen artikkelien oikeellisuuteen luottaa. Tähän kysymykseen vastataksaan arvovaltainen brittiläinen julkaisu Nature teki vertailevan tutkimuksen Wikipedian ja Encyclopaedia Britannican tieteellisten artikkelien välillä [Gil05]. Tutkimus toteutettiin lähettämällä viisikymmentä tieteellistä artikkelia molemmista lähteistä pareittain eri tieteenalojen asiantuntijoiden arvioitaviksi. Artikkelien sisältö vaihteli Arkhimedeeseen periaatteista Creutzfeldt-Jakobin tautiin ja artikkelien saajat eivät tienneet mistä lähteistä ne olivat peräisin [Gil05]. Neljäkymmentäkahta saatua vastausta analysoitaessa paljastui, että molemmissa tietolähteissä oli neljä vakavaa virhettä kuten tärkeiden käsitteiden väärinymmärtäminen. Pienempiä virheitä kuten asiavirheitä, puutteita ja vajaita lauseita oli Wikipedian artikkeleissa 162 ja Encyclopaedia Britannican artikkeleissa 123 kappaletta [Gil05].

Nature-julkaisun tulos on Wikipediaa mairitteleva [Gil05]. On mahdollista, että Wikipedian luotettavuus tulevaisuudessa ylittää painettujen tietosanakirjojen luotettavuuden. Wikipedia kärsii vielä kuitenkin puuttuvista sivuista. Se ei kata kaikkia aihealueita ja sen teksti on laadultaan huonompaa kuin painettujen tietosanakirjojen [Gil05]. Wikipedian etu painettuihin tietosankirjoihin nähden on sen nopea päivitettävyys. Sen sijaan Nature-tutkimuksen valossa suuren yleisön usko painettuihin tietosanakirjojen oikeellisuuteen saattaa laskea [Gil05]. Muutenkin voidaan kysyä, mikä on painettujen tietosanakirjojen tulevaisuus tänä internetaikakautena.

ITviikko-julkaisu testautti suomenkielisen Wikipedian neljä artikkelia viidellä suomalaisella asiantuntijalla, joiden katsottiin olevan artikkelien aihealueen asiantuntijoita [Fli05]. Artikkelit olivat Islam, Espoo, Suomen presidentti ja Volter Kilpi. Islamia koskeva artikkeli sai arvosanaksi yksi välillä 1 – 10 olevalla asteikolla. Asiantuntija-arvion mukaan suomenkielisen Wikipedian Islamia käsittelevä artikkeli on kelvoton, englanninkielisen Wikipedian vastaava artikkeli kuitenkin suomenkielistä artikkelia parempi, muttei yllä kuitenkaan painettujen tietosanakirjojen tasolle [Fli05].

Suomenkielisen Wikipedian Espoota koskevan artikkelin arvosanaksi asiantuntijat antoivat arvosanaksi viisi [Fli05]. Huonoon arvosanaan vaikutti Espoon artikkelin väärä painotus aluekeskuksiin ja Espoon historian puuttuminen. Tässäkin tapauksessa asiantuntijat totesivat englanninkielisen Wikipedian Espoota koskevan artikkelin paremmaksi kuin suomenkielisen Wikipedian artikkelin. Se oli kompaktimpi ja se käsitteli myös Espoon historiaa.

Suomen presidenttiä koskeva suomenkielisen Wikipedian artikkeli sai arvosanaksi kuusi ja puoli [Fli05]. Asiantuntijan mukaan Suomen presidenttiä koskeva artikkeli sisälsi epätarkkuuksia ja väärää tietoa. Volter Korpea koskeva artikkeli sai arvosanaksi seitsemän [Fli05]. Asiantuntijan mukaan Volter Kilpi -artikkeli ei sisällä varsinaisia virheitä, mutta on epätarkka ja perustuu ylimalkaiseen käsitykseen Volter Kivistä.

Vaikka ITviikon tekemä tutkimus on varsin suppea ja sen tuloksiin saattavat suuresti vaikuttaa valittujen artikkelien aiheet, antaa se kuitenkin sen käsityksen, että suomenkielisen Wikipedian sisällössä on vielä paljon parantamisen varaa, puutteita ja virheellistä tietoa. Tämän tutkimuksen valossa suomenkielisen Wikipedian luotettavuus on enintään tyydyttävää tasoa. Uskon kuitenkin, että esimerkiksi Islamia käsittelevässä artikkelissa on vaikuttanut suomenkielisen Wikipedian kirjoittajien etäisyys islamilaisesta maailmasta.

Peter Denning, Jim Horning, David Parnas ja Lauren Weinstein ovat artikkelissaan *Wikipedia Risks* käsitelleet Wikipedian luotettavuuteen ja koko projektin uskottavuuteen vaikuttavia vaaroja [DHP05]. He luettelevat artikkelissaan kaikkiaan kuusi Wikipedian luotettavuusriskiä: artikkelin epätarkkuus, kirjoittajan tarkoitusperät, asiantuntemattomuus (kirjoittaja kirjoittaa alueesta, johon hänen tietämyksensä ei riitä), haihtuvuus (artikkelin tai sen osan poisto), artikkelien peitto (artikkelit eivät kata kaikkia aihealueita) ja lähteiden puute.

Denningin, Horningin, Parnasin ja Weinsteinin artikkelissaan [DHP05] mainitsemista riskeistä ainakin epätarkkuudet ja asiantuntemattomuus koskevat myös perinteisiä tietosanakirjoja huomattavassa määrin kuten Naturen tekemästä tutkimuksesta [Gil05] kävi ilmi. Myöskään perinteisten tietosanakirjojen kirjoittajien tarkoitusperistä ei aina voi olla varma, koska kyseessä on inhimillinen toiminta. Peitto eli artikkelien kattavuus tulevat ajan myötä kasvamaan Wikipedioiden kasvun kera. Wikipedioiden ominaisia ongelmia ovat siten vandalismi, haihtuvuus ja lähteiden puute. Sekä vandalismi että haihtuvuus ovat ainakin jossain määrin hallittavissa teknisin keinoin. Lähteiden puute on Wikipedian ongelma. Paradoksaalista kuitenkin on, että jotta Wikipedialla olisi lähteitä, johon se voi viitata, se tarvitsee painettuja tietosanakirjoja tai muita staattisia tiedon lähteitä.

6 Haastattelututkimus

6.1 Haastattelututkimuksen toteutus

Haastattelututkimus toteutettiin lähettämällä sähköpostilla kahdeksan Wikipedian käyttöön liittyvää kysymystä (taulukko 1) neljällekymmenelle kahdelle kaikkein aktiivisimmalle suomenkielisen Wikipedian kirjoittajalle, jotka olivat antaneet sähköpostiosoitteensa Wikipedian henkilötiedoissa.

Taulukko 1: Wikipedian käyttöön liittyvät 8 kysymystä.

1. Kuinka olette aloittanut kirjoittamaan Wikipediaan?
2. Miksi yhä kirjoitatte Wikipediaan?
3. Mikä on teidän roolinne Wikipediassa?
4. Miten teidän käsityksenne Wikipediasta on muuttunut sinä aikana, kun olette kirjoittanut Wikipediaan?
5. Miten ja missä liittyvissä asioissa pidätte yhteyttä muihin Wikipedian kirjoittajiin?
6. Mistä syistä Wikipediaa on mielestänne helppo käyttää?
7. Onko Wikipediassa vielä toimintoja, joita ette osaa käyttää?
8. Mitkä ovat mielestänne Wikipedian pahimmat puutteet?

Haastattelukysymyksiin vastasi kaksitoista henkilöä, joista vain yksi oli nainen. Vastaajien kirjoitus- ja muokkausaktiivisuus suomenkielisessä Wikipediassa käy ilmi taulukosta 2. Kyselyyn vastanneiden kirjoittajien muokkausten määrä vaihteli tilastointipäivänä 1555 artikkelista 7317 artikkeliin. Vastanneista kahdeksan oli aloitta-

Taulukko 2: Ote kaikkein aktiivisimmista suomenkielisen Wikipedian editoijista (11.12.05), jotka vastasivat kyselyyn (vain artikkelin editoinnit):

Käyttäjätunnus	artikkelit			muut		Ensimmäinen editointi	
	sijoitus	viimeisen 30 päivän aikana	kaikkiaan	kaikkiaan	viimeisen 30 päivän aikana	päivä	päivät
Tbone	3	620	7317	3269	368	17.8.2004	439
Neofelis Nebulosa	11	655	5149	2492	311	29.9.2004	396
Tomisti	12	301	4379	323	27	28.1.2005	275
Joonasl	19	727	3067	2138	744	23.3.2005	221
Aslak	25	755	2693	587	250	28.3.2005	216
Vzb83	26	75	2675	821	35	30.7.2004	457
Jannex	38	713	1994	661	311	13.2.2005	259
Stonda	39	12	1902	433	9	30.5.2004	518
Tsemii	41	63	1843	301	11	13.5.2004	537
Kahkonen	44	321	1746	945	226	11.5.2004	537
Merikanto	47	433	1613	46	8	9.12.2004	325
Nikerabbit	48	7	1555	1589	39	10.7.2004	477

nut artikkelien muokkauksen vuonna 2004 ja neljä vuonna 2005. Kolme vastanneista oli aloittanut suomenkieliseen Wikipediaan osallistumisen toukokuussa 2004. Kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat omalla nimellään. Vastaajien Wikipediassa olevien käyttäjä sivujen ja kyselyn vastausten perusteella suuri osa vastaajista oli Wikipedian ylläpitäjiä, matemaattisiin ja teknisiin aineisiin suuntautuneita nuoria opiskelijoita, joiden harrastukset ja kiinnostuksen kohteet olivat hyvin moninaiset (taulukko 3).

Taulukko 3: Kyselyyn vastanneiden Wikipedian kirjoittajien harrastukset ja kiinnostuksen kohteet

Käyttäjätunnus	status, rooli	ikä	ammatti/koulutus	harrastukset/kiinnostuksen kohde
Tbone	ylläpitäjä, byrokraatti, immedisti			suuret suomalaiset, pääkaupungit, Apollo-lennot, suom. olympiakisojen mitalistit
Neofelis Nebulosa				kielet
Tomisti	inklusionisti			filosofian historia, filosofien elämäkerrat, filosofiset koulukunnat, Raamatun kirjat
Joonasl	ylläpitäjä			taidemusiikki ja musiikinteoria, Pietarin kaupunki, Ruandan kansanmurha
Aslak	ylläpitäjä			taidemusiikki, kuvataide, kirjallisuus, matematiikka, luonnontieteet
Vzb83	ylläpitäjä	22		tähtitiede, kasvit, maantiede, geologia, säveltäjät, taide, kotikunnan historia
Jannex		22	tekniikan ylioppilas	(tietotekniikka), prosessorit, matematiikka, linnut, Fream Theater?
Stonda			varusmies	Aasian henkilöhistoria
Tsemii			kemian ylioppilas	kemia, pakina, tieteenfilosofia
Kahkonen	eventualisti		matematiikan ylioppilas	jalkapallo, kirjat, matematiikka, historia, ohjelmointi, kielet, tietokonepelit, sarjakuvat, Karjala-kysymys
Merikanto		36	elektroniikka-asentaja (työtön)	tähtitiede, muinaishistoria, 1900 luvun historia, meteorologia, Irakin ja Iranin välinen sot, Jugoslavian hajoaminen
Nikerabbit	ylläpitäjä Wikipediassa, Wikisanakirjassa ja Eikikirjastossa, Mediawiki-ohjelmiston kehittäjä		Päivölän kansanopisto 2 vuotta, kieliteknologian opiskelija Helsingin yliopisto	tietotekniikka, Ei sisällöntuottajana vaan Mediawikin kehittäjänä, kieliteknologia, Japanin-kieli

6.2 Haastattelututkimuksen tulokset

Yhteenveto haastattelututkimuksen vastauksista on koottu tämän tutkimustyön lopussa oleviin liitteisiin 1 ja 2. Vastauksista on pyritty poimimaan olennainen niiden perusajatusta muuttamatta. Jos sama tai oleellisesti samankaltainen vastaus on esiintynyt useita kertoja, se on merkitty esiintymiskertojen määrällä ja kertomerkillä (esimerkiksi 3x).

Ensimmäiseen kysymykseen, *Kuinka olette aloittanut kirjoittamaan Wikipediaan?*, oli tavanomaisin vastaus: ”päädyin (jouduin, törmäsin) siihen Googlessa”. Tiedonhaun ensisijaisena syynä Wikipedian sivustolle joutumisesta esitti seitsemän kahdestatoista vastanneesta. Muita syitä Wikipediaan alkututustumiseen olivat sitä käsittelevä lehtiartikkeli ja siitä IRCissä kuuleminen. Vastauksia analysoitaessa havaitaan, että osa vastaajista käytti Wikipediaa aluksi tiedonlähteenä lukemiseen ja aloitti vasta tämän jälkeen siihen kirjoittamisen pienin askelin korjaten aluksi kirjoitusvirheitä kirjautumattomina:

”lukemisvaihe kesti kahdesta viikosta kuukauteen”

”korjasin aluksi pieniä kirjoitusvirheitä nimettömänä, mutten uskaltanut puuttua asiavirheisiin”

Osa vastaajista esittää syyksi Wikipediaan kirjoittamisen aloittamiseen Wikipediaan kirjoittamisen helppouden ja Wikipedian sisällön vajavuuden:

”etsin aluksi tietoa sen kautta ja huomasin kuinka helppoa siihen on lisätä tietoa”

”osuin siihen ja huomasin miten epätäydellinen artikkelitarjonta oli”

Ensimmäisen kysymyksen vastaukset ovat lähes yhtenevät Susan Bryantin, Andrea Forten ja Amy Bruckmanin tutkimuksen [BFB05] kanssa, jonka mukaan aloittelevat Wikipedian kirjoittajat (noviisit) aloittavat aluksi lukemalla heitä kiinnostavia artikkeleita ja havaitsevat näitä lukiessaan vähäisiä virheitä ja puutteita, joita he sitten vasta myöhemmin uskaltavat korjaamaan. Kuten tämänkin tutkimuksen vastaajat, niin myös Bryantin, Forten ja Bruckmanin [BFM05] tutkimuksen vastaajat, mainitsevat Wikipedian artikkelien huonon laadun yhtenä syynä, miksi he ovat aloittaneet kirjoittamaan Wikipediaan. Myös Bryantin, Forten ja Bruckmanin mainitsevat roolit artikkelien *lukija* ja *kirjoitusvirheiden korjaaja* tulevat tämän tutkimuksen vastauksista hyvin ilmi. Muista yhteneväisyyksistä mainittakoon Wikipediaan joutuminen tiedonhaun yhteydessä ikään kuin vahingossa. Jo tässä yhteydessä vastaajan mainitsema tiedon lisäyksen helppous on yksi Jennifer Preecen [PrM03] mainitsema edellytys hyvälle verkkoyhteisön käyttöliittymälle.

Toiseen kysymykseen, *Miksi yhä kirjoitatte Wikipediaan?*, useat vastaajat mainitsivat riippuvuuden (addiction) Wikipediaan: ”erittäin addiktoivaa” ja ”en osaa lopettaa”. Vastauksista käy myös ilmi Wikipediaan kirjoittajien suuri rakkaus tietokirjallisuuteen ja jonkin elämän alueen harrastaneisuus:

”olen ollut jo pienestä pitäen tietosanakirjafani”

”olen loputtoman kiinnostunut monesta eri elämänalueesta”

Tämän kysymyksen vastauksista käy ilmi myös yhteisöllisyyden vaikutus, eräänlainen paine tai innostus kirjoittamiseen:

”IRC-yhteisön vetovoima”

”kun näkee muiden tekevän hienoja parannuksia, saa itsekin intoa”

”yhteisön jäsenyys velvoittaa ilmoittamaan itsestäni”

Osa vastaajista pitää Wikipediaan kirjoittamista hauskana ajanvietteenä ja kertovat sen tuovan mielihyvää:

”hauska ajanviete”, ”on aikaa”, ”on mukava päteä”

”kuvia on hauska tehdä itse, joko luoda uutta tai muokata vanhaa”

Monet vastaajat perustelevat Wikipediaan kirjoittamista filosofisilla seikoilla ja halusta vaikuttaa Wikipedia -projektin onnistumiseen:

”itse projekti on hieno ja haluan sen onnistuvan”

”tunnen olevani osa tärkeää hanketta”

”filosofiset seikat”

”idealismi, haluan siirtää oman tietouteni muiden käytettäväksi”

Toisen kysymyksen vastauksista käy hyvin esille Jennifer Preecen [PrM03] esittämistä hyvän verkkoyhteisön edellytyksistä *sitovuutta* kuvastava riippuvuus ja *yhteisöllisyyden tunne*, halua kuulua johonkin joukkoon. Vastauksissa esille tulevat filosofiset seikat, halu Wikipedia-projektin onnistumisesta, ovat yhtenevät Bryantin, Forten ja Bruckmanin tutkimuksen [BFB05] vastausten kanssa ja kuvastavat kokeneen Wikipedian kirjoittajan (Wikipedian) ottamaa roolia. Bryantin, Forten ja Bruckmanin tutkimuksen [BFB05] vastauksista ei käy ilmi Wikipedian kirjoittajien synnynnäinen tietosanakirjaharrastajaluonne eikä Wikipedian kirjoittamisen ajanvietteellinen puoli, joka on monien kaupallisten verkkototeutusten pyrkimys, saada ihmiset viihtymään eli pysymään halutuilla sivuilla [PrM03].

Kolmanteen kysymykseen, *Mikä on teidän roolinne Wikipediassa?*, useimmat vastasivat kirjoittavansa artikkeleita tai korjaavansa niitä sekä poistavansa kelvottomia artikkeleita:

”kirjoitan paljon uusia artikkeleita, korjaan vanhoja ja poistan roskaa”

”kirjoitan uusia artikkeleita ja parantelen vanhoja”

”kirjoitan laajoja artikkeleita ja artikkelikokoelmia”

”poistan roska-artikkeleita ja päällekkäisyyksiä”

”parantelen huonoimpia artikkeleita”

”täydennän ja luon uusia artikkeleita”

Se, että suuri osa kirjoittajista korostaa poistavansa huonotasoisia artikkeleita (roskaa), johtuu siitä, että vastaajista yli puolet on rooliltaan Wikipedian ylläpitäjiä, joiden tehtäviin kuuluu Wikipedian sisällön tarkastaminen ja tarvittaessa artikkelien poistaminen:

”toimin tekijänoikeuksien, eritoten kuvien tekijänoikeuksien tarkastajana”

”olen osallistunut aktiivisesti Wikipedian käytäntöihin liittyviin keskusteluihin”

”ehdotan uusia käytäntöjä”

”koska olen yksi MediaWikin kehittäjästä, olen enemmän puitteiden ylläpitäjä kuin sisällön tuottaja”

Artikkelien kirjoittajat pitävät huolta myös mustasukkaisesti omista kirjoituksistaan:

”olen ylläpitänyt minulle tärkeitä aihealueita” (2x)

Kolmannen kysymyksen vastaukset kuvastavat Bryantin, Forten ja Bruckmanin tutkimuksen [BFB05] kokeneen Wikipedian kirjoittajien rooleja, *kirjoittaja*, *kielenhuoltaja* ja *ylläpitäjä*. Ylläpitäjät muokkaavat rakennetta ja poistavat huonoja artikkeleita. Huomion arvioista on, että suomenkielisen Wikipedian kirjoittajien keskuudessa tehty tutkimus sisälsi suuren joukon ylläpitäjiä, yhden niin sanotun byrokraatin ja MediaWikin kehittäjän. Molempien puheenaolevien tutkimusten vastaajat ilmoittivat tarkkailevansa erityisesti omia kirjoituksiaan niin sanotun tarkkailulistan avulla (watch list) [BFB05].

Neljänteen kysymykseen, *Miten teidän käsityksenne Wikipediasta on muuttunut sinä aikana, kun olette kirjoittanut Wikipediaan?*, saatiin arvioita Wikipedian laadullisesta kehityksestä, kasvusta ja kasvun tuomista ongelmista. Wikipedian todettiin lähestyvän puuhastelusta oikeaa tietosanakirjaa:

”alussa se tuntui puuhastelulta, mutta nyt tuntuu siltä, että siitä saattaa tulla jotakin”

”se on muuttunut poikien iltapuuhastelusta oikeaksi kunnianhimoiseksi hankkeeksi, joka kysyy satoja työtunteja”

”projekti etenee suurin harppauksin”

”se on kasvanut ja muuttunut sekalaisesta tietolähteestä oikeaksi tietosanakirjaksi”

”siitä on tullut silmissäni entistä vakavammin otettava tietosanakirja”

”usko siihen, että Wikipedia -menetelmällä voidaan tuottaa korkealaatuista sisältöä, on vahvistunut”

”suomenkielinen primääri tietolähde nettiin”

Noin puolet neljännen kysymyksen vastauksista käsitteli Wikipedian nopean kasvun ja suuren koon tuomia ongelmia kuten riittämätöntä aikaa uusien artikkelien läpikäyntiin ja korjaamiseen, Wikipedian sekavuutta ja tekijänoikeudellisia heikkouksia:

”se on kasvanut niin suureksi, ettei kaikkia muokkauksia enää pysty läpi käymään”

”artikkeleihin tutustuttaessa alkaa haitata niiden huono taso, sekava rakenne ja sotkuinen kielenkäyttö”

”tekijänoikeuksissa puutteita ja välinpitämättömyyttä”

Wikipedian suuri kasvu on myös tuonut huolen yhteisöllisyyden heikkenemisestä, kaikki eivät enää tunne toisiaan:

”yhteisön jäsenet eivät enää tunne toisiaan”

”tarvitaan uusia keinoja yhteisön yhtenäisyyden ylläpitämiseksi”

”suuri kasvu on tuonut mukanaan byrokratian, kaikesta pitää äänestää”

Neljännen kysymysten vastauksista käy ilmi, että kirjoittajien rooli on muuttunut *harrastajasta ammattimaisemmaksi*. Tämä ilmentää Bryantin, Forten ja Bruckmanin [BFB05] kuvaamaa muutosta aloittelevasta kirjoittajasta, noviisista, kokeneeksi

Wikipedian kirjoittajaksi, Wikipedianiksi. Myös itse tuote on läpi käynyt saman muutoksen harrastajien tekeleestä vakavasti otettavaksi artikkelitietosanakirjaksi.

Viidenteen kysymykseen, *Miten ja missä liittyvissä asioissa pidätte yhteyttä muihin Wikipedian kirjoittajiin?*, kahdeksan vastannutta ilmoitti pitävänsä yhteyttä toisiin Wikipedian kirjoittajiin IRC -kanavalla ja kaksi henkilöä IRC -kanavan lisäksi Wikipedian keskustelusivuilla. Yksi vastaajista ilmoittaa käyttäneensä kerran sähköpostia. Kaksi henkilöä mainitsee käyneensä Helsingin yliopistolla järjestetyssä Wikipedia -teemaillassa. Keskusteluja käytiin vain Wikipediaan liittyvistä asioista:

”pidän yhteyttä muihin ainoastaan Wikipediaan liittyvistä asioista” (7x)

”keskusteluja käydään aktiivisesta vandalismista”

”keskusteluja käydään lisenssiepäselvyyksissä, uusien käyttäjien neuvomisessa ja käytäntöjen määrittämisessä”

”keskusteluita käydään artikkeleista, projektin suuntalinjoista ja käytänteistä”

On ilmeistä, että Wikipedian kirjoittajien yhteydenpito on suuressa määrin vain kokeneiden kirjoittajien välistä koskien Wikipedian sisältöä, rakennetta, vandalismia ja käytänteitä. Tätä tukee myös Bryantin, Forten ja Bruckmanin tutkimus [BFB05]. Vandalismin torjunta jää kokeneiden käyttäjien harteille.

Kuudennen kysymyksen, *Mistä syistä Wikipediaa on mielestänne helppo käyttää?*, vastaukset vaihtelivat yksinkertaisista wiki-merkinnöistä Mediawiki-ohjelmiston käyttäjäystävällisyyteen:

”humanistia ilahduttaa erityisesti se, että yksinkertaisilla wiki -merkinnöillä saa helposti tehtyä hyvän näköisiä artikkeleita”

”muotoilukoodit oppii nopeasti, ja niiden avulla sivujen luominen on helppoa”

”Mediawiki-ohjelmisto on erittäin käyttäjäystävällinen”

”Mediawiki on kohtuullisen nopea oppia”

Myös kysymyksen mielekkyyttä epäiltiin:

”onko se jonkun mielestä vaikea käyttää? kysymys tuntuu omituiselta”

Jotkut vastaajat mainitsivat Wikipedian selainpohjaisuuden ja hakutoimintojen helppouden:

”artikkelit löytyvät monella tavalla: hakusanoilla, linkeistä tai luokkia selailemalla”

”se on selainpohjainen ja artikkelien syntaksi on yksinkertainen, muttei johdonmukainen”

Kuudennen kysymyksen vastaukset toivat esille Wikipedian käyttöliittymän helppouden, mikä on yksi Jennifer Preecen [PrM03] mainitsemista hyvän käyttöliittymän edellytyksistä.

Seitsemänten kysymykseen, *Onko Wikipediassa vielä toimintoja, joita ette osaa käyttää?*, vastataan pääsääntöisesti, että ei ole, mutta lisätään varauksellisesti, että saattaa niitä vielä olla, mutta niitä ei ole vielä tähän asti tarvittu:

”ei merkittävästi”, ”ei oikeastaan”, ”ei liene, ei tule mieleen”

”ei tule mieleen, jos niitä on, en ole vielä niitä tarvinnut”

”eipä juuri, menevät sitten tuonne kooditasolle”

”silloin tällöin olen huomannut uusia toimintoja tai kikkoja, mutta kaikki tärkeimmät toiminnot lienevät jo hallussa”

Vastaajilla on myös positiivinen asenne:

”en ole käyttänyt vielä kaikkia komentoja, mutta väitän, että tarvittaessa osaisin käyttää niitä, jos ei muuten, niin ottamalla mallia muista artikkeleista, joissa niitä on käytetty”

On kuitenkin myös toimintoja, joita vastaajat eivät hallitse:

”on, esim. kaikki html -jutut eivät ole hallussa”

”hankalien matemaattisten kaavojen käyttö”

”omaa selausnäkyä en ole vielä opetellut muotoilemaan”

Seitsemännen kysymysten vastauksista nähdään, että kaikki ei ole vielä hallussa, Wikipediassa on tai saattaa olla vielä toimintoja joita kirjoittaja ei ole vielä käyttänyt. Vastauksista ei kuitenkaan tule esille niitä vaikeuksia, joita ihmisillä saattaa olla Alain

Dèsiletsin, Sèbastian Paquetin ja Norman Vinsonin tutkimuksen [DPV05] mukaan luodessaan linkkejä. Tämä voi johtua siitä, että he eivät yksinkertaisesti ole tietoisia tekemistään virheellisistä linkeistä, jotka johtuvat esimerkiksi väärinkirjoitetusta linkistä, joka aiheuttaa tarpeettoman sivun. Itse linkin teko ei painonappia käytettäessä ole mikään ongelma.

Viimeiseen, kahdeksanteen kysymykseen, *Mitkä ovat mielestänne Wikipedian pahimmat puutteet?*, saadaan vastaukseksi palvelimien kapasiteettiongelmat (4x), artikkelien huono laatu (3x) ja Wikipedian tietty vinoutuma, jolla tarkoitetaan tiettyjen aihealueiden artikkelimäärien vähäisyyttä ja toisten aihealueiden artikkelien runsaslukuisuutta:

”käyttäjöpohja on edelleen liian kapea, mikä näkyy puutteissa erityisesti monilla tieteen ja taiteen osa-alueilla”

”tiettyjen aihealueiden artikkelit esim. esittävästä taiteista ovat vielä heikohkoja verrattuna tietoteknisiin aiheisiin”

”ihmisten oma kiinnostus ohjaa sitä, mistä he kirjoittavat, niinpä eri aihealueet ovat edustettuina epätasapainoisesti”

Osa vastaajista otaksuu artikkelien huonon laadun johtuvan uusien etenkin kirjautumattomien käyttäjien tietämättömyydestä millaisia artikkelien tulee olla. Tästä syystä monet ovat valmiita rajoittamaan kirjautumattomien käyttäjien oikeuksia:

”monien etenkin satunnaisten käyttäjien huono kieli ja vääränlainen käsitys siitä, millainen tietosanakirjan artikkelin tulee olla”

”lähteitä ei ole käytetty eikä merkitty. Tämä tekee tiedon tarkistamisen vaikeaksi ja vähentää luotettavuutta”

”olisin valmis rajoittamaan kirjautumattomien kirjoittajien muokkausoikeuksia”

”jos käyttäjätunnus olisi pakollinen, vandalismia olisi luultavasti vähemmän”

”nostaisin kynnystä kirjoittaa artikkeleita: pitäisi hallita tekijänoikeuden käsite, oikeinkirjoitus ja perussyntaksi”

Suuri osa vastaajista kokevat olevansa lähes kokonaan toisten virheiden korjaajia, jolloin omien artikkelien kirjoittamiselle jää vähemmän aikaa:

”artikkelien huono laatu, niiden poistamiseen ja paranteluun kuluu aikaa, jonka voisi käyttää laadukkaiden artikkelien kirjoittamiseen”

”Kun kuka tahansa saa muokata, seuraa tilanne, jossa Wikipediaan tulee suunnaton määrä informaatiota ja tekstiä. Tämän tarkistamiseen ja korjaamiseen kuluu suunnaton määrä aikaa ja vaivaa”

Eräs vastaaja epäilee myös kollektiivisen kirjoittamisen, Wikipedian erään perusajatuksen, tehokkuutta ajatusta vaativien pitkien artikkelien syntyyn:

”kollektiivinen kirjoittaminen ei aina ole tehokkain tapa tuottaa pitkiä, jäsentelyä ja ajattelua vaativia artikkeleita, joista ei kukaan ota vastuuta”

Vastauksista ilmenee myös kahdenlaista vastakkainasettelua, toisaalta aloittelevien kirjoittajien ja kokeneiden kirjoittajien välillä ja toisaalta kirjoittajaeliitin, jolla tarkoitetaan ammattilaisia ja asiantuntijoita, ja harrastelijoiden välillä:

”luottamus uusiin käyttäjiin; yleensä vanhan kaartin jäsenet karsastavat uusia käyttäjiä”

”valvojat joskus liian ärhäköitä valittamaan ja keskustelemaan siitä onko jokin artikkeli oikeutettu”

”antielitismi ja elitismi: on vaarana, että ns asiantuntijat ja ammattilaiset joutuisivat väittelemään harrastelijoiden kanssa. Wikin ulkopuolella on kuultu näitä asiantuntija-arvioita tai oikeastaan teiloja”

7 Johtopäätökset

Suomalaisten Wikipedian kirjoittajien keskuudessa tehdyn kyselytutkimuksen tuloksissa on monia yhteneväisyyksiä Susan Bryantin, Andrea Forten ja Amy Bruckmanin kirjoittaman artikkelin *Becoming Wikipedia* [BFB05] kanssa. Aivan kuten he kyseisessä artikkelissaan kuvaavat, myös suomenkielisen Wikipedian kirjoittajat harjaantuvat legitimiin ulkokohtaisen osallistumisen kautta vasta-alkajista Wikipedianeiksi, Wikipedian kokeneiksi kirjoittajiksi.

Vasta-alkajat ovat joutuneet useimmiten Wikipedian sivuille sattumalta etsiessään tietoa hakukoneen esimerkiksi Googlen avulla. Löydettyään Wikipedian he alkavat käyttää sitä tietolähteenään. Osa vasta-alkajista huomaa Wikipediassa kirjoitusvirheitä, asiavirheitä sekä puuttuvia sivuja. Useimmat vasta-alkajat ovat alokaneet kirjoittamaan Wikipediaan korjaamalla kirjoitusvirheitä tai täydentämällä pikku puutteita. Tämän jälkeen he vasta uskaltavat kirjautuneena kirjoittamaan Wikipediaan omia artikkeleita heidän tuntemiltaan tai harrastamiltaan aihealueilta. Kun katsoo suomalaisen Wikipediaan kirjoittavien laatimia kotisivuja, on jopa ilmeistä, että jonkin aihealueen syvempi harrastus on edellytyksenä ylipäättänsä Wikipediaan kirjoittamiselle.

Koska kyselytutkimukseen vastanneet oli valittu suomalaisen Wikipediaan eniten editointeja tehneiden kirjoittajien keskuudesta, heidän voidaan katsoa jo sinällään edustaneen kokeneita kirjoittajia, Bryantin, Forten ja Bruckmanin [BFB05] tarkoittamia Wikipedianeja. Myös kokeneiden kirjoittajien osalta molempien tutkimusten tulosten kesken on vahva yhteneväisyys. Kokeneet kirjoittajat suorittivat ylläpitotehtäviä, mikä korostui etenkin suomenkieliseen Wikipediaan kirjoittavien keskuudessa, minkä otaksun johtuvan suomenkielisen Wikipedian pienuudesta ja vastaajaotoksen valintatavasta. Kokeneet kirjoittajat näkevät Wikipediassa mahdollisuuden jakaa maailmalle tietoa. Heidän uskoaan Wikipedia -projektin onnistumiseen heikentävät aloittelevien kirjoittajien tekemät huonotasoiset artikkelit, järjestelmän suorituskykyongelmat ja vandalismi.

Kyselytutkimuksen valossa suomenkielisen Wikipedian samoin kuin muidenkin kielisten Wikipedioiden menestys johtuu sen helppokäyttöisyydestä ja yhteisöllisyydestä, jotka ovat juuri Jennifer Preecen [PrM03] mainitsema verkkoyhteisön menestyksen tekijöitä. Suurin osa suomenkielisen Wikipedian kirjoittajista piti sen käyttöliittymää helppona niiden ominaisuuksien osalta, joita he olivat jo ehtineet käyttää. Yhteisöllisyys ilmeni suomenkielisen Wikipedian kirjoittajien keskuudessa toisten kirjoitusten seuraamisena ja kommentointina sekä keskusteluina IRC-kanavalla Wikipedian sisällöstä ja käytänteistä. Bryantin, Forten ja Bruckmanin artikkelin [BFB05] mukaan Wikipedian kirjoittajat keskustelivat etupäässä Wikipedian artikkeleihin liittyvillä keskustelusivuilla ja Wikipedian kirjoittajien omilla keskustelusivuilla IRC-kanavan sijasta. Molempien tutkimusten mukaan sähköpostin käyttö oli vähäistä ja kasvokkain tapaamiset vähäisiä virtuaalitapaamisiin nähden.

Kyselytutkimuksen perusteella suomenkielinen Wikipedia on jo kohdannut Jakob Vossin [Vos05] mainitsema kapasiteettiongelmaa mikä ilmenee Wikipedian hidastumisena. Tästä huolimatta suomenkielinen Wikipedia ei kuitenkaan vielä ole tarpeeksi kattava, siitä puuttuu artikkeleita useilta tieteenaloilta tai artikkelit ovat vielä heikkolaatuisia. On kuitenkin otaksuttavaa, että suomenkielisen Wikipedian laatu paranee ajan kanssa ja kaikki tieteenalat tulevat katetuiksi Wikipedian kirjoittajien määrän lisääntyessä. Uudeksi ongelmaksi ovat lehtitietojen mukaan nousemassa taloudelliset seikat. Tähän mennessä Wikipediaa on pidetty yllä harrastajavoimin ja lisärahoitusta on saatu lahjoituksista. Eräänä rahoitusmahdollisuutena voisi olla osittaisten mainosten salliminen esimerkiksi yrityksiä käsittelevissä artikkeleissa tai yritykset joutuisivat maksamaan linkeistä heidän kotisivuilleen. Tämä voisi toimia, koska kiinnostus Wikipedian sivuja kohtaan on suuri, jo siitäkin syystä, että ne ovat nousseet kymmenen haetuimman internetsivujen joukkoon. Jos kasvun aiheuttamat kapasiteettiongelmat ja rahoitus saadaan ratkaistua, ei ole mitään syytä epäillä ettei suomenkielinen Wikipedia samoin kuin muunkin kieliset Wikipediat saavuta sen tavoitetta maailman kollektiivisen tietoperimän tallennuspaikkana ja ensisijaisena tiedonlähteenä.

Lähteet

- Aig03 Philippe Aigrain(2003): The Individual and the Collective in Open Information Communities. Invited talk at the 16th Bled Electronic Commerce Conference, Bled, Slovenija, June 11th 2003.
- AMP04 Chadia Abras, Diane Maloney-Krichmar ja Jenny Preece(2004): User-Centered Design. In Brainbridge, W. Encyclopedia of Human-Computer Interaction. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ans05 wiki: Definition and Much More From Answers.com, <http://www.answers.com/topic/wiki>
- Aro02 Lars Aronsson(2002): Operation of a Large Scale, General Purpose Wiki Website: Experience from susning.nu's first nine months in service. Paper presented at the 6th International ICCS/IFIP Conference on Electronic Publishing, November 6–8, 2002, Karlovy Vary, Czech Republic.
- ARW04 Naomi Augar, Ruth Raitman ja Wanlei Zhou(2004): Teaching and learning online with wikis. School of Information Technology. Deakin University.
- Aus05 <http://de.wikipedia/Wikipedia:Altersumfrage/Auswertung>, retrieved January 24, 2005
- BaH04 Jie Bao ja Vasant Honavar(2004): Collaborative Ontology Building with Wiki@nt – A multi-agent based ontology building environment. Artificial Intelligence Research Laboratory, Computer Science Department, Iowa State University, Ames, IA USA 50010.
- BFB05 Susan L. Bryant, Andrea Forte ja Amy Bruckman(2005): Becoming Wikipedian: Transformation of Participation in a Collaborative Online Encyclopedia. College of Computing/GVU Center, Georgia Institute of Technology.
- CFK05 Dan Cosley, Dan Frankovski, Sara Kiesler, Loren Terveen ja John Riedl(2005): How Oversight Improves Member-Maintained Communities. CHI 2005, April 2-7, 2005, Portland, Oregon, USA.
- ChM05 Thomas Chau ja Frank Maurer(2005): A case Study of Wiki-based Experience Repository at a Medium-sized Software Company, Department of Computer Science, University of Calgary, Alberta, Canada.
- DHP05 Peter Denning, Jim Horning, David Parnas ja Lauren Weinstein(2005): Wikipedia Risks. Inside Risks. December 2005/Vol. 48, No. 12. Communication of the ACM.

- DPV05 Alain Désilets, Sébastien Paquet ja Norman G. Vinson(2005): Are Wikis Usable?, National Research Council of Canada. Published at the 2005 International Symposium on Wikis. Oktober 17-18, 2005. San Diego, California, USA. NRC 48272.
- EmH05 William Emigh ja Susan C. Herring(2005): Collaborative Authoring on the Web: A Genre Analysis of Online Encyclopedias. Proceeding of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences – 2005.
- Eng99 Yrjö Engeström(1999): Activity theory and individual and social transformation. In Engeström, Y., Miettinen, R. and Punamäki, R.L., editors, Perspectives on Activity Theory, Cambridge University Press: Cambridge, UK, 1999, 19-38.
- EnW05 Englanninkielinen Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
- Fli05 Mari Flink(2005): Älä luota Wikipediaan. DIGItoday | media. Julkaistu 2.12.2005 kello: 08:30.
http://digitoday.fi/showPage.php?page_id=11&news_id=50860
- Gil05 Jim Giles(2005): Internet encyclopaedias go head to head. Jimmy Wales' Wikipedia comes close to Britannica in terms of accuracy of its science entries, a Nature investigation finds. Nature. Publish online: 14. December 2005; | doi:10.1038/438900a.
<http://npg.nature.com/news/2005/051212/full/438900a.html>
- KoG04 I. Kondratova ja I. Goldfarb(2004): Virtual Communities of Practice: Design for Collaboration and Knowledge Creation. Published in the proceedings of the European Conference on Products and Processes Modelling (ECPPM 2004). Istanbul, Turkey, September 8-11, 2004.
- LaW91 J. Lave ja E. Wenger(1991): Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. Cambridge University Press: Cambridge, UK, 1991.
- LeC01 Bo Leuf ja Ward Cunningham(2001): The Wiki Way, Quick Collaboration on the Web, Addison-Wesley, 2001.
- Lin03 Li Lin: Understanding the Information Reformation That's Chancing Your World: How to Set Up WiKi in the Server
- PMA03 Jenny Preece, Diane Maloney-Krichmar ja Chadia Abras(2003): History of online communities In Karen Cristensen & David Levinson (Eds.), Encyclopedia of Community: From Village to Virtual World. Thousand Oaks: Sage Publications, 1023-1027.
- PPR05 Portland Pattern Repository: <http://c2.com/ppr/>

- PrM03 Jenny Preece ja Diane Maloney-Krichmar(2003): Online communities. In J. Jacko and A. Sears, A. (Eds.) Handbook of Human-Computer Interaction, Lawrence Erlbaum Associates Inc. Publishers. Mahwah: NJ. 596-620.
- PTS05 Pieni Tietosanakirja: <http://runeberg.org/pieni/>
- RaP01 Lee Rainie ja Dan Packel(2001): More online, doing more. Pew Internet Project: Internet tracking report. 16 million newcomers gain Internet access in the last half of 2000 as women, minorities, and families with modest incomes continue to surge online. <http://www.pewinternet.org>
- Sch03 Johannes Schwall(2003): The wiki phenomenon. Westfälische Wilhelm-Universität Münster, Englisch Seminar, Proseminar „, Internet Literatur’’, SoSe 2003, Dozent: Dr. Joachim Frenk.
- SiP04 Clarisse Sieckenius de Souza ja Jenny Preece(2004): A framework for analyzing and understanding online communities. Interacting with Computers, The Interdisciplinary Journal of Human-Computer Interaction.
- SuW05 Suomenkielinen Wikipedia: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Etusivu>
- Tur95 S.Turkle(1995): Life on the screen. Identify in the Age of the Internet. New York: Simon et Schuster.
- Vos05 Jakob Voss(2005): Mesuring Wikipedia. Accepting paper for Proceedings of the ISSI 2005 conference(in press).
- Wal05 J. Wales(2004): Wikipedia Sociographics. Talk at the 21C3-Conference, December 27, 2004, Berlin.
- Wel02 Barry Wellman(2002): Designing the Internet for a networked society: Little boxes, glocalization, and networked individualism. Communications of the ACM, 45(5), 91-96.
- WFB05 The World Factbook:
<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html>
- WMB05 Carolyn Wei, Brandon Maust, Jennifer Barrick, Elisabeth Cuddihy ja Jan H. Spyridakis(2005): Wikis for Supporting Distributed Collaborative Writing. Tools and Technology. Pp 204-209.

Liite 1. Neljän ensimmäisen haastattelukysymyksen vastausten yhteenveto

1. Kuinka olette aloittanut kirjoittamaan Wikipediaan?	2. Miksi yhä kirjoitate Wikipediaan?	3. Mikä on teidän roolinne Wikipediassa?	4. Miten teidän käsityksenne Wikipediasta on muuttunut sinä aikana, kun olette kirjoittanut Wikipediaan?
<p>-törmäsin siihen sattumalta netissä ja se vaikutti mielenkiintoiselta (2x)</p> <p>-päädyin sivulle Googlella, ensin englanninkielisen ja sitten suomenkielisen (3x)</p> <p>-osuin siihen ja huomasin miten epätäydellinen artikkelitarjonta oli</p> <p>-huomasin, että Googlella saatu Wikipedia-linkki (2x) antoi usein parhaiten vastauksen kysymykseeni, joten aloin suoraan klikata ensimmäisenä niitä</p> <p>-aloitin kirjoittamaan siihen puolivahingossa, varmaankin jonkin lehtijutun vaikutuksesta</p> <p>-kuulin siitä IRCissä ja tutustuttuani siihen mielenkiintoni heräsi ja aloin kirjoittamaan siihen</p> <p>-ihastuin välittömästi tietosanakirjan hyper-tekstiluonteeseen, tämä lukemisivaihe kesti kahdesta viikosta kuukauteen</p>	<p>-erittäin addiktoivaa (2x)</p> <p>-en osaa lopettaa, kun tehtävälisille syntyy koko ajan uusia asioita</p> <p>-olen ollut jo pienestä pitäen tietosanakirjafani</p> <p>-olen loputtoman kiinnostunut monesta eri elämänelämäalueesta</p> <p>-kiinnostaa tietolähteisiin tutustuminen, luen tietokirjoja</p> <p>-itse projekti on hieno ja haluan sen onnistuvan</p> <p>-tunnen olevani osa tärkeää hanketta, jossa eri ihmisten osaamisalueet täydentävät toisiaan</p> <p>-huomasin puutteita sen sisällössä ja päätin antaa oman panokseni kirjoittamattomat sivut</p> <p>-IRC-yhteisön vetovoima</p> <p>-hauska ajanviete</p> <p>-kuvia on hauska tehdä itse, joko</p>	<p>-kirjoitan paljon uusia artikkeleita, korjaan vanhoja ja poistan roskaa</p> <p>-olen ylläpitänyt minulle tärkeitä aihealueita ja kirjoittanut niistä artikkeleita (2x)</p> <p>-opin samalla</p> <p>-kirjoitan sekä käänän siihen uutta sisältöä</p> <p>-toimin tekijänoikeuksien, eritoten kuvien tekijänoikeuksien tarkastajana</p> <p>-kirjoitan laajoja artikkeleita ja artikkelikokoelmia</p> <p>-poistan roska-artikkeleita ja päällekkäisyyksiä</p> <p>-olen osallistunut aktiivisesti Wikipedian käytäntöihin liittyviin keskusteluihin</p> <p>-parantelen huonoimpia artikkeleita</p>	<p>-alussa se tuntui puuhastelulta, mutta nyt tuntuu siltä, että siitä saattaa tulla jotakin</p> <p>-suomenkielinen primääri tietolähde nettiin</p> <p>-projekti etenee suurin harppauksin</p> <p>-se on kasvanut ja muuttunut sekalaisesta tietolähteestä oikeaksi tietosanakirjaksi</p> <p>-siitä on tullut silmissäni entistä vakavamasti otettava tietosanakirja</p> <p>-nykyisin voin olettaa hakusanan löytyvän, kun ennen päätyi tyhjälle sivulle</p> <p>-usko siihen, että Wikipedia-menettelmällä voidaan tuottaa korkealaatuista sisältöä, on vahvistunut</p> <p>-tekijänoikeuksissa puutteita ja välinpitämättömyyttä</p> <p>-artikkeleihin tutustuessa alkaa haitata niiden huono taso, sekava rakenne ja sotkuinen kielenkäyttö, uskon niiden laadun kuitenkin ajan kanssa</p>

<p>-korjasin aluksi pieniä kirjoitusvirheitä nimettömänä, mutten uskaltanut puuttua asiavirheisiin, vaan panin niistä huomautuksen keskustelusivuille</p> <p>-etsin aluksi tietoa sen kautta ja huomasin kuinka helppoa siihen on lisätä tietoa</p>	<p>luoda uutta tai muokata vanhaa</p> <p>-kokoan ajatuksia minulle vieraista asioista kirjoittamalla artikkeleita ja valmistaudun tentteihin lukemalla Wikipediaa</p> <p>-näkee heti oman toimintansa jäljet</p> <p>-kun näkee muiden tekemän hienoja parannuksia, saa itsekin intoa</p> <p>-folosofiset seikat, prosessin avoimuus</p> <p>-alkuperäinen vaikuttimeni oli väärän tiedon estäminen</p> <p>-idealismi, haluan siirtää oman tietouteni muiden käytettäväksi</p> <p>-on aikaa</p> <p>-on mukava päteä jossakin</p> <p>-aina löytyy parannettavaa</p> <p>-yhteisön jäsenyys velvoittaa ilmoittamaan itsestäni</p>	<p>-artikkelien luokittelu</p> <p>-täydennän ja luon uusia artikkeleita</p> <p>-kirjoitan uusia artikkeleita (3x) ja parantelen vanhoja</p> <p>-ehdotan uusia käytäntöjä</p> <p>-kiinnitän huomiota uusien suositeltavien sivujen valintaan</p> <p>-puolustan jatkumu- luonnetta, uusien artikkelien ei heti tarvitse olla kattavia, vaan ne kehittyvät ja pidentyvät ajan kuluessa</p> <p>-huollan artikkelien kieltä</p> <p>-koska olen yksi MediaWikin kehittäjistä olen enemmän puitteiden ylläpitäjä kuin sisällön tuottaja</p>	<p>paranevan, monet artikkelit ovat kuitenkin mallikelpoisia</p> <p>-se on muuttunut poikien iltapuuhestelusta oikeaksi kunnianhimoiseksi hankkeeksi, joka kysyy satoja työtunteja</p> <p>-sen ulkoasu on yhtenäistynyt ja on saatu aikaan yhteisiä linjoja</p> <p>-se on muuttunut ammattimaiseksi vain kymmenen tai sadan artikkelin kohdalla, suurimmaksi osaksi se on yhä harrastelija-projekti</p> <p>-ei mitenkään olen oppinut tapoja kantapään kautta</p> <p>-se on kasvanut niin suureksi, ettei kaikkia muokkauksia enää pysty lukemaan läpi</p> <p>-yhteisön jäsenet eivät enää tunne toisiaan</p> <p>-suuri kasvu on tuonut mukanaan byrokratian, kaikesta pitäisi äänestää</p> <p>-tarvitaan uusia keinoja yhteisön yhtenäisyyden ylläpitämiseksi</p>
---	--	--	--

Liite 2. Neljän viimeisen haastattelukysymyksen yhteenveto

5. Miten ja missä liittyvissä asioissa pidätte yhteyttä muihin Wikipedian kirjoittajiin?	6. Mistä syistä Wikipediaa on mielestänne helppo käyttää?	7. Onko Wikipediassa vielä toimintoja, joita ette osaa käyttää?	8. Mitkä ovat mielestänne Wikipedian pahimmat puutteet?
<p>-keskustelemme aktiivisten käyttäjien kanssa päivittäin Wikipediaan liittyvistä asioista irc-kanavalla (6x)</p> <p>-Wikipedian keskustelusivuilla ja IRCissä (2x)</p> <p>-pidän yhteyttä muihin ainoastaan Wikipediaan liittyvissä asioissa</p> <p>-sähköpostia en ole juurikaan harrastanut, paitsi kerran erästä artikkelia paljon muokanneelle käyttäjälle</p> <p>-keskusteluja käydään aktiivisesta vandalismista</p> <p>-keskusteluja käydään lisenssi-epäselvyyksissä, uusien käyttäjien neuvomisessa ja käytäntöjen määrittämisessä</p> <p>-keskusteluja käydään artikkeleista, projektin suuntalinjoista ja käytännöistä</p> <p>-keskustelu käytännöistä ja artikkelien sisällöstä on tärkeää, koska sukset menevät</p>	<p>-Mediawiki-ohjelmisto on erittäin käyttäjäystävällinen</p> <p>-Mediawiki on kohtuullisen nopea oppia</p> <p>-onko sitä jonkun mielestä vaikea käyttää? kysymys tuntuu omituiselta</p> <p>muokkauksennnot tuttuja muista ohjelmistoympäristöistä</p> <p>-humanistia ilahduttaa erityisesti se, että yksinkertaisilla wiki-merkinnöillä saa helposti tehtyä ihan hyvän näköisiä artikkeleita</p> <p>-eihän tuosta kovin monimutkaista ole tehty. Kun paikka tulee tutuksi, toimintojen käyttöön tulee rutiinia</p> <p>-artikkelien muokkaaminen on vaivatonta ja uusi versio tallentuu heti</p>	<p>-ei merkittävästi</p> <p>-ei oikeastaan</p> <p>-ei liene, ei tule mieleen</p> <p>-ei tule mieleen, jos niitä on, en ole vielä niitä tarvinnut, kysymällä saa neuvoja</p> <p>-tarvittaessa</p> <p>-eipä juuri, menevät sitten tuonne kooditasolle</p> <p>-on, esim. kaikki html-jutut eivät ole hallussa</p> <p>-silloin tällöin olen huomannut uusia toimintoja tai kikkoja, mutta kaikki tärkeimmät toiminnot lienevät jo hallussa</p> <p>-en ole vielä käyttänyt kaikkia toimintoja, mutta väitän, että tarvittaessa osaisin käyttää niitä, jos ei</p>	<p>-serverien kapasiteetti-ongelmat, hitaus(4x)</p> <p>-käyttäjät pohja on edelleen liian kapea, mikä näkyy puutteissa erityisesti monilla tieteen ja taiteen osaloilla</p> <p>-tiettyjen aihealueiden, artikkelit esim. esittävästä taiteista ovat vielä heikohkoja verrattuna tietoteknisiin aiheisiin</p> <p>-ihmisten oma kiinnostus ohjaa sitä, mistä he kirjoittavat, niinpä eri aihepiirit ovat edustettuna epätasapainoisesti</p> <p>-kollektiivinen kirjoittaminen ei aina ole tehokkain tapa tuottaa pitkiä, jäsentelyä ja ajattelua vaativia artikkeleita, joista kukaan ei ota vastuuta</p> <p>-artikkelien huono laatu(3x), niiden poistamiseen ja paranteluun kuluu aikaa, jonka voisi käyttää laadukkaiden artikkeleiden kirjoittamiseen</p> <p>-monien etenkin satunnaisten käyttäjien huono kieli ja vääränlainen käsitys siitä, millainen tietosanakirjan artikkelin tulee olla</p> <p>-olisoin valmis rajoittamaan kirjautumattomien kirjoittajien muokkausoikeuksia</p> <p>-jos käyttäjätunnus olisi</p>

<p>muokkaajien välillä ristiin vähän väliä -en ole pitänyt yhteyttä Wikipedian kirjoittajiin Wikipedian ulko-puolella -on mielenkiintoista tutustua muiden kirjoittajien sivuihin -harvemmin, vastaan jos kysytään -jos haluan kertoa jotakin, kirjoitan käyttäjän keskustelusivulle. Yleensä lähinnä ilmoitan uusille käyttäjille käytänteistä. -olin mukana syksyllä Helsingin yliopistolla järjestetyssä Wikipedia-teemaillassa(2x), koko yhteydenpito liittyy Wikipedia – asioihin, muut asiat ovat esillä vain pinnallisesti -olen kerran osallistunut tapaamiseen, mutta muuten en ole Wikipedian ulko-puolella pitänyt yhteyttä muihin käyttäjiin -joku huomauttaa joskus jostain artikkelista ja kirjoitustyylistä yms.</p>	<p>-artikkelit löytyvät monella tavalla: hakusanoilla, linkeistä tai luokkia selaamalla -ei ole vaikeakäyttöisiä toimintoja, jos on, niin ne ovat ylläpitäjän käytössä, mallinteiden laatiminen ei ole kovin helppoa -nopeus, selkeys, linkitettävyyys toisiin artikkeleihin -muotoilukoodit oppii nopeasti, ja niiden avulla sivujen luominen on helppoa -Wikin sivu löytyy Googlella helposti -se on selainpohjainen ja itse artikkelien syntaksi on yksin-kertainen, muttei johdonmukainen -harvemmin käyttämiäni juttujen kuten kuvien ja taulukoiden luominen vaatii vilkaisun ohjeisiin</p>	<p>muuten, niin ottamalla mallia muista artikkeleista, jossa niitä on käytetty -hankalien matemaattisten kaavojen luominen -omaa selausnäkyvää en ole opetellut muotoilemaan -kuinka niin helppo? muokkaaminen on joskus hankalaakin. Esimerkiksi selaimen tekstikohdassa on hankala etsiä tiettyä kohtaa, jonka haluaisi korjata. Teknisten puutteiden ulko-puolella hankalimmat ovat kuvien tekijän-oikeudet. Näistä ei ole kunnan ohjesivua. -ohjelmisto kehittyy koko ajan, kehittäjänä olen tietoinen uusista ominaisuuksista ja tarvittaessa opastan niiden käytössä</p>	<p>pakollinen, vandalismia olisi luultavasti vähemmän -nostaisin kynnystä kirjoittaa artikkeleita: pitäisi hallita tekijän-oikeuden käsite, oikein-kirjoitus ja perussyntaksi -jäsentymättömät toimitavat -käytänteiden muodostaminen hankalaa -pahimmat puutteet ovat filosofisia ja liittyvät prosesseihin. Kun kuka tahansa saa muokata, seuraa tilanne, jossa Wikipediaan tulee suunnaton määrä informaatiota ja tekstiä. Tämän tarkistamiseen ja korjaamiseen kuluu suunnaton määrä aikaa ja vaivaa. -luottamus uusiin käyttäjiin; yleensä vanhan kaartin jäsenet karsastavat tovin aikaa uusia käyttäjiä -anti-elitismi ja elitismi: on vaarana, että ns asiantuntijat ja ammattilaiset joutuisivat väittelemään harrastelijoiden kanssa. Wikin ulkopuolella on kuultu näitä asiantuntija-arvioita tai oikeastaan teiloja. -hyvän kuvamateriaalin, artikkelien, kirjoittajien ja automaattisen oikeinkirjoituksen tarkistuksen puute -valvojat joskus liian ärhäköitä valittaman ja keskustelemaan siitä onko jokin artikkeli oikeutettu -lähteitä ei ole käytetty eikä merkitty. Tämä tekee tiedon tarkistamisen vaikeaksi ja vähentää luotettavuutta</p>
---	---	--	--